

והמשכילים יזהירו כוזב הרקיע

מֵאֲמָרֵי

חֲנוּךְ הַבָּנִים

(א)

מלוקטים מספר

הַזֵּהָר הַקָּדוֹשׁ

עם הפירוש הנפלא

מֵתוֹק מִדְּבַשׁ

בעזרת השם יתברך

מֵאֲמָרֵי

חֲנוּךְ תַּבְנִים

מלוקטים מספר

הַזֶּהר הַקָּדוֹשׁ

עם הביאור הנפלא

מֵתוֹק מְדַבֵּשׁ

המפרש כל מלה ומלה בדרך קל וקצר

מאת הגה"ק המקובל

רבי דניאל פריש זצוקללה"ה

יוצא לאור לחלוקה חינוך לרגל יומא דהילולא של

מורינו בעל מתוק מדבש זצוק"ל

יד שבט - תשע"ח

חנוך לנער על פי דרכו

שלמה המלך ע"ה החכם מכל אדם הורנו בחכמתו, חנוך לנער על פי דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנה (משלי כב ו). ופירש רש"י **לפי מה שתלמוד לנער ותחנכהו בדברים** או לטוב או לרע, גם כי יזקין לא יסור ממנה. ואיתא בגמ' (קידושין ל ע"א) א"ל רבא לר' נתן בר אמי אַדִּיקְךָ על צווארי דברך משיתסר ועד עשרים ותרתין ואמרי לה מתמני סרי עד עשרים וארבעה, כתנאי חנוך לנער על פי דרכו, רבי יהודה ורבי נחמיה חד אמר משיתסר ועד עשרים ותרתין וחד אמר מתמני סרי ועד עשרים וארבעה. ופירש רש"י שם אדידך על צווארי דברך, בשעה שעוד ידך תקיפה עליו הוי זהיר ללמדו תוכחות, ואיזה זמנו משיתסר ועד עשרים ותרתין, בציר משיתסר אין בו דעת לקבל תוכחות כל כך, ואל תכביד יסורין ותוכחות, ויותר מעשרים ותרתין יש לחוש שלא יבעט, על פי דרכו דרך שכל ימיו יהא מתנהג בו חנוך לו בנערותו. ובתוספות ר"י הזקן שם כתב: ידך על צווארי דברך, כלומר דקדק אחריו שילך בדרך טובה שאם ילך בה בזה הזמן, כל ימיו ילך בה דכתיב חנוך לנער על פי דרכו הרגילהו בדרך ראויה לו גם כי יזקין לא יסור ממנה, ואית דמפרשי ידך ממש כלומר הכאו דרך תוכחה, והא דאמרינן שהרודה את בנו הגדול עובר משום לפני עור לא תתן מכשול, איירי דוקא במכה והולך – כלומר שמוסיף לו הרבה עד – שמוטיל בו יצר הרע, מפני שכועס עליו וגורם לו להחטיאו. והמהרש"א שם הוסיף לפרש במה שנאמר על פי דרכו דהיינו על פי טבעו, דיש מי שראוי לקבל תוכחה מתחילת שנתו הט"ז ויש שזמנו מאוחר בכל השנים מט"ז עד כ"ב לפי שכלו וטבעו.

על דרך זה ביאר המצודות דוד את פירוש הכתוב, ובלשונו: התחל והרגל את הנער בשנים, להוליכו בעבודת ה' לפי דרך חכמתו אם מעט ואם הרבה, וכשיהיה מורגל בעבודת ה' אז גם כי יזקין לא יסור ממנה, **כי יתן לב להשכיל כשרון המעשה ההוא**, כלומר כמה טוב ויפה ונכון הוא.

והרלב"ג שם פירש את המקרא בכיון השלילי שבדבר: אשר יחנוך לנער על פי הדרך אשר מנהגו וטבעו ללכת בה – כלומר לפי רגילותו של הנער – לחשוב והשגתו שכבר יקבל המוסר כאשר יגדל – פירוש שהאב יחשוב לעצמו להניח לבנו עכשיו להתנהג כפי רצונו, ולכשיגדל כבר יבין ויקבל המוסר – אין זה נכון כלל כי אז הנה ימשך בהרגלו עד שלא יוכל להסירו כלל אחר זה מהדרך הרעה ההיא, וגם לא יסור ממנה בעצמו וגם בעת זקנתו.

והרחיב בביאור ופירוט הענין המלבי"ם בפירושו שם וז"ל: חנוך לנער על פי דרכו, מְצוּה ב' דברים, א) שיחנכו את הנער, והוא שירגילונו מנעוריו אל השלמות, אם בדעות, אם במעשים ובמדות, כי ההרגל שיורגל בנעוריו, יעשו בו חקוי עצום ורושם שמור בנפש

לא יסור גם לעת זקנה, לא כן החינוך שיתחנך בגדלותו אין החקוי קבוע בנפש, וימוש ממנו לעת זקנתו, (ב) מִצְוָה שיהיה החינוך ע"פ דרכו, כי כל אדם מסוגל מטבעו לענין אחר, בין בדעות יש שמוחם חד, ויש ששכלם ישר בלתי מחודד, וצריך ללמדם כפי ההכנה שנמצא בו – כלומר כפי הכשרתו והבנתו – ובין במעשים יש שמוכן לאומנות מיוחדת, ולמדה מיוחדת, ויקבל אותה בקל, וזה יוכר בהנער לפי התשוקה – כלומר אם יש לו חשק לעסוק בדבר זה – ולפי מה שמשתדל הנער בעצמו באיזה דבר מיוחד, פירוש שיש לו נטיה וחיבוב לעיסוק פלוני, צריך לחנכו לפי דרכו, ולפי הרושמים שיש בו אל מה שהוא מוכן אליה – דהיינו לפי כשרונות הבנתו וחשקו בדבר זה – שאז לא יסור ממנה גם כי יזקין, לא כן אם יחנכוהו אל מה שהוא זולת טבעו, פירוש מה שאין לו מבחינת הבנה וחשק, שאז לא ישאר כלל בדבר זה.

והנה בפרשת הקהל (דברים לא יב-יג) נצטוינו בתורה הקהל את העם האנשים והנשים והטף וגו', ובניהם אשר לא ידעו ישמעו ולמדו ליראה את ה' אלהיכם כל הימים, ופירש הרמב"ן שהם הטף כי ישמעו וישאלו, **והאבות ירגילום ויחנכו אותם** כי הם קטני השנים **הקרובים להתחנך**, וזה טעם **ולמדו ליראה בעתיד**. והחינוך כתב בטעם מצוה זו שבהקהל (מצוה תריב), לפי שכל עיקרן של עם ישראל היא התורה, ובה יפרדו מכל אומה ולשון להיות זוכין לחיי עד תענוג נצחי שאין למעלה הימנו בנבראים, על כן בהיות כל עיקרן בה ראוי שיקהלו הכל יחד בזמן אחד מן הזמנים לשמוע דבריה – של התורה – ולהיות הקול יוצא בתוך כל העם אנשים נשים וטף לאמר מה הקיבוץ הרב הזה שנתקבצו יחד כולנו, ותהיה התשובה לשמוע דברי התורה שהיא כל עיקרנו והודנו ותפארתנו, ויבואו מתוך כך לספר בגדול שבחה והוד ערכה ויכניסו הכל בלבם חשקה, **ועם החשק בה ילמדו** לדעת את ה' ויזכו לטובה וישמח ה' במעשיו. הרי שכל עיקרה של מצוה זו היא השראת ערכה ודרכה של תורה בלבות ישראל ועוד משנות הילדות, וכמו שכתב שם באור החיים הק' על הבנים הקטנים: הטעם – במצות הבאת הקטנים – הגם שלא הגיעו עדיין ללמוד, אף על פי כן ישמעו וילמדו ליראה את השם, פירוש **שבוה ילמדו יראת שמים**, ואומרו כל הימים כי **כשהקטנים מתחנכים מתחילתם ליראה יתייסד בהם יראת ה' כל ימיהם**.

הרי נקבצו ובאו לפנינו דעות רבותינו הראשונים והבאים אחריהם במשנת קודש זו של חינוך הבנים בדרכי התורה והיראה, אולם עלינו לדעת ולהבין מה שהאירו לנו גדולי ישראל שבדור העבר שלכל לראש זקוקים אנו להרבות בתפלה לפני האב הרחמן שיזכנו לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות ביראה טהורה, וכן שיהנלנו השי"ת במעגלי צדק לדעת ולהבין לנכון את נפש ורצון הבנים כדי להדריכם בדרך ישרה, ויהיו המה כלים ראויים לקבל בטוב ורצון הלב לטוב להם ולנו כל הימים מתוך נחת והרחבת הדעת וכל הטוב אמן.

פרוס יד שבט תשע"ח

מכון "מתוק מדבש"

אברהם חינוך את נכדיו למצות

וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים, סֹטְרָא דְאַבְרָהָם גָּרִים לֹוֹן לְאַתְגָּדְלָא, וּזְכוּתִיהָ סִייע לֹוֹן, הוּא הָוָה מְחַנֵּךְ לֹוֹן בְּמִצְוֹת, דְּכִתִּיב (בראשית יח ט) פִּי יִדְעָתִיו לְמַעַן אֲשֶׁר יֵצֵא אֶת בְּנָיו וְגו', לְאַסְגָּאָה יַעֲקֹב וַעֲשׂו, וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים וַיְהִי עֲשׂו אִישׁ יוֹדֵעַ צִיד וְגו', אָמַר רַבִּי אֱלֶעָזֶר, כָּל חַד וְחַד אֶתְפָּרֵשׁ לְאַרְחִיָּה דָא לְסֹטְרָא דְמַהִימְנוּתָא, וְדָא לְסֹטְרָא דְעִבּוּדָה זָרָה.

מתוך מדבש

מאמר "אברהם חינוך את נכדיו למצות", יבואר בו שיסוד ענין החינוך מקורו באברהם אבינו ע"ה שאכן חינוך את נכדיו למצות וזכותו סייע אותם להתגדל.

(מקור המאמר זוהר פרשת תולדות דף קל"ט ע"ב-קל"ט ע"א, ונצי"ל וכו' כרך ג עמ' קסג)

וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים מַה בָּא הַפְסוּק לְהוֹרֹת לָנוּ בְּזֶה, וְאָמַר כִּי סֹטְרָא דְאַבְרָהָם גָּרִים לֹוֹן לְאַתְגָּדְלָא צַד הַחֲסֵד שֶׁל אַבְרָהָם הִנְקִיר גְּדוּל גֶּרֶם לָהֶם לְהִתְגַּדֵּל, וּזְכוּתִיהָ סִייע לֹוֹן וּזְכוּתוֹ הִיתָה מְסִייעַת אוֹתָם, וְעוֹד כִּי הוּא הָוָה מְחַנֵּךְ לֹוֹן בְּמִצְוֹת, דְּכִתִּיב פִּי יִדְעָתִיו לְמַעַן אֲשֶׁר יֵצֵא אֶת בְּנָיו וְגו' מֵלֵת אֶת בָּאָה לְאַסְגָּאָה יַעֲקֹב וַעֲשׂו לְרַבּוֹת אֶת יַעֲקֹב וַעֲשׂו שְׁחִינֵךְ אוֹתָם לְמִצְוֹת, אֲמַנָם עֲשׂו לֹא קִבֵּל כְּלוּם מֵאַבְרָהָם כִּי בְּעוֹדוֹ בְּבִטָּן אִמּוֹ פָּנָה לְצַד הָרַע, וְרַק הוֹעִיל הַחִינוּךְ שֶׁבְּחִייוֹ שֶׁל אַבְרָהָם לֹא יֵצֵא לְרַבּוֹת רַעָה, וּז"ש וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים, וַיְהִי עֲשׂו אִישׁ יוֹדֵעַ צִיד וְגו', אָמַר רַבִּי אֱלֶעָזֶר, כָּל חַד וְחַד אֶתְפָּרֵשׁ לְאַרְחִיָּה בְּעוֹד שֶׁהָיוּ בְּבִטָּן אֲמַם כָּבֵד כָּל אֶחָד הֵיךְ נִבְדֵּל לְדִרְכּוֹ, אֵךְ שֵׁם לֹא הֵיךְ נִיכֵר הַדְּבָר כָּל כֵּךְ עַד אֲשֶׁר יִגְדְּלוּ הַנְּעָרִים, וְאֵז נִיכֵר הַדְּבָר וַיְהִי עֲשׂו אִישׁ יוֹדֵעַ צִיד, וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יוֹשֵׁב אֱהָלִים, פִּי עֲשׂו פָּנָה לְצַד הָרַע וַיַּעֲקֹב לְצַד הַטּוֹב, דָּא לְסֹטְרָא דְמַהִימְנוּתָא יַעֲקֹב לְצַד הָאֲמוּנָה וְהַקְדוּשָׁה, וְדָא לְסֹטְרָא דְעִבּוּדָה זָרָה וַעֲשׂו לְצַד הָעִבּוּדָה זָרָה וְהַסְטְרָא אַחֲרָא.

חנוך לנער על פי דרכו

וַיֵּדַע קִין אֶת אִשְׁתּוֹ וַתֵּהָר וַתֵּלֶד אֶת חֲנוּךְ (בראשית ד י'), כָּל אֱלִין תּוֹלְדִין מְנַעֲיָן לִיָּה לְאַתְרָעָא בְּהוֹן, וְאֵינּוֹן חֲנוּךְ וְעִירָד וּמַחֲוִיָּאָל וּמַתּוֹשָׁאָל וְלִמָּךְ, וְלִמָּךְ נָטִיל תְּרִי נָשִׁין עֲדָה וְצִלָּה, עֲדָה חֲנוּךְ לְטָב, (משלי כו 1) חֲנוּךְ לְנַעַר עַל פִּי דְרָכּוֹ. צִלָּה חֲנוּכָא דְבִישׁ, וְדָא מְלָאךְ הַמּוֹת דְּמַחֲנָךְ לְבַר נָשׁ בְּחֲנוּכִין בִּישִׁין.

מתוך מדבש

מאמר "חנוך לנער על פי דרכו", מתבאר בו שעל האדם להרגיל את בנו מקטנותו בדרך הטוב לפי הבנת הבן באותו זמן, וכשיגדיל יוכל בעצמו להתעלות במעלות הטוב.

(מקור המאמר במיקווי זהר מיקון סט דף קיט ע"א, וצנצאורינו כרך ג עמ' רנד - רנה)

וַיֵּדַע קִין אֶת אִשְׁתּוֹ וַתֵּהָר וַתֵּלֶד אֶת חֲנוּךְ וּמִפְרֵשׁ כִּי כָּל אֱלִין תּוֹלְדִין כָּל אֱלוֹ הַדְּבָרִים הַנִּרְמָזִים בְּתוֹלְדוֹתָיו שֶׁל קִין, מְנַעֲיָן לִיָּה לְאַתְרָעָא בְּהוֹן מוֹנְעִים אֶת הָאָדָם לְהִתְרַצוֹת בָּהֶם לִפְנֵי קוֹנֵנו, וְאֵינּוֹן וְתוֹלְדוֹתָיו הֵם חֲנוּךְ וְעִירָד וּמַחֲוִיָּאָל וּמַתּוֹשָׁאָל וְלִמָּךְ, וְלִמָּךְ נָטִיל תְּרִי נָשִׁין עֲדָה וְצִלָּה וְלִמָּךְ לִקַּח שְׁתֵּי נָשִׁים עֲדָה וְצִלָּה, וּמִפְרֵשׁ וְאָמַר (ה"ג הגר"א וכן להלכה) אֵית חֲנוּךְ לְטָב יֵשׁ חֲנוּךְ לְטוֹב, וְהוּא יֵצֵר הַטּוֹב שֶׁמַּחֲנֵךְ אֶת הַנֶּעֶר בְּחִינוּךְ טוֹב, שִׁיתְנַהֵּג כְּרָאוּי עַל פִּי דְרָכֵי הַתּוֹרָה, וְעַל זֶה נֹאמַר חֲנוּךְ לְנַעַר עַל פִּי דְרָכּוֹ תְּרַגֵּל אֶת הַנֶּעֶר בִּשְׁנֵים, לְהוֹלִיכּוֹ בַּעֲבוּדַת הַשֵּׁם לִפִּי דֶרֶךְ חֲכָמָתוֹ אִם מַעֲט וְאִם הִרְבָּה, וְכִשְׁהִיָּה מוֹרָגֵל בַּעֲבוּדַת הַשֵּׁם, אִזּוֹ "גַּם כִּי יִזְקִין לֹא יִסּוֹר מִמֶּנָּה", כִּי יִשְׁכִּיל מַעֲצָמוֹ אֶת מַעֲלוֹת הַמַּעֲשִׂים טוֹבִים. וְאֵית חֲנוּכָא לְבִישׁ וִישׁ חֲנוּךְ לְרַע, וּמִפְרֵשׁ וְדָא יֵצֵר הָרָע דְּמַחֲנָךְ לְבַר נָשׁ בְּחֲנוּכִין בִּישִׁין וְזֶה הֵיכֵל הָרַע שֶׁמַּחֲנֵךְ אֶת הָאָדָם בְּחֲנוּכִים רָעִים לְלַכֵּת אַחֵר תְּאוֹת לְבוֹ, וְר"ל הַכֹּל תְּלוּי כְּפִי חֲנוּכּוֹ וְהָרְגָלוֹ שֶׁל אָדָם בִּימֵי נַעֲוִירָיו.

החינוך הטוב מזכה לשכר המובחר בעוה"ב

בְּבִקְרָא זֶרַע אֶת זֶרְעֶךָ, דִּהָא כְּדִין זְמָנָא אִיהוּ, כְּמָה דְּאֵת אָמֵר
(מלהס קמ ד) כְּחָצִים בְּיַד גְּבוּר פֶּן בְּנֵי הַנְּעוּרִים, בְּגִין דִּיכִיל
לְמִילָף לְהוּ אֲרַחֲוֵי דְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְיִהָא לִיָּה אֲגָרָא טָבָא
לְעֻלְמָא דְאַתִּי, דְּכְתִיב (שס פסוק ה) אֲשֶׁרִי הַגִּבֹּר אֲשֶׁר מְלֵא אֶת
אֲשַׁפְתּוֹ מֵהֶם לֹא יִבְשׁוּ כִּי יִדְבְּרוּ אֶת אוֹיְבֵים בְּשַׁעַר, לֹא יִבְשׁוּ
בְּהֵהוּא עֲלֻמָּא, בְּזִמְנָא דְמֵאֲרִיָּהוֹן דִּדְיָנָא יִיתוֹן לְקִטְרָגָא עֲלוּי,
דְּלִית לָךְ אֲגָרָא טָבָא בְּהֵהוּא עֲלֻמָּא, בְּהֵהוּא דְאוֹלִיף לִיָּה לְבִרְיָה

מתוך מדבש

מאמר "החינוך הטוב מזכה לשכר המובחר בעוה"ב", בו יתבאר שמעשיהם הטובים של הבנים פודים את אביהם מיד המקטרגים ומן הדין שלמעלה, וניצל מאלו בזכות החינוך הטוב שהשרה בצאצאיו.

(מקור המאמר מהר פרשת וישנ דף קפח ע"ה, וצילאורינו כרך ד עמ' 55-56)

בְּבִקְרָא זֶרַע אֶת זֶרְעֶךָ היינו נעורִיךְ, דִּהָא כְּדִין זְמָנָא אִיהוּ כִּי אז
הוא הזמן להוליד בנים, כְּמָה דְּאֵת אָמֵר כְּחָצִים [זה ענין ההולדה]
בְּיַד גְּבוּר שיש בו גבורה לזורקם כראוי, פֶּן בְּנֵי הַנְּעוּרִים [הבנים בצעירותם]
שיש להם כח וחיים טובים בְּגִין דִּיכִיל לְמִילָף לְהוּ אֲרַחֲוֵי דְקִדְשָׁא בְּרִיךְ
הוא לפי שאז יכול [האב] ללמד אותם דרכי הקב"ה, וְיִהָא לִיָּה אֲגָרָא טָבָא
לְעֻלְמָא דְאַתִּי ויהיה לו שכר טוב לעולם הבא דְכְתִיב אֲשֶׁרִי הַגִּבֹּר אֲשֶׁר
מְלֵא אֶת אֲשַׁפְתּוֹ מֵהֶם אשפה הוא אוצר החיצים, ורומז על עולם הבא,
ור"ל שמילא את מקומו בעולם הבא מהם דהיינו ממה שהדריך את בניו ללימוד
התורה ולעסוק במעשים טובים, לֹא יִבְשׁוּ כִּי יִדְבְּרוּ אֶת אוֹיְבֵים בְּשַׁעַר
פירוש לֹא יִבְשׁוּ בְּהֵהוּא עֲלֻמָּא בְּזִמְנָא דְמֵאֲרִיָּהוֹן דִּדְיָנָא יִיתוֹן לְקִטְרָגָא
עֲלוּי שלא יבושו הבנים בעולם הבא כשידברו עם בעלי הדינים בשער בית
דין העליון כשיבואו לקטרג על אביהם, לפי שע"י מעשיהם הם פודים את
אביהם מיד המקטרגים ומן הדין, דְּלִית לָךְ אֲגָרָא טָבָא בְּהֵהוּא עֲלֻמָּא

דְּחִילוֹ דְּמַרְיָה בְּאַרְחוֹי דְּאוּרִיטָא, תָּא חֲזִי, מָה אָמַר בְּאַבְרָהָם
דְּכְתִיב (גְּרָאשִׁים י"ט) כִּי יִדְעָתִיו לְמַעַן אֲשֶׁר יַצִּיחַ אֶת בְּנָיו וְאֶת
בֵּיתוֹ אַחֲרָיו, וְשָׁמְרוּ דֶּרֶךְ יְהוָה לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט, וְעַל
דָּא הָהוּא זָכוּ קִיַּיְמָא לִיהַ בְּהָהוּא עֲלֵמָא לְגַבֵּי כָּל מְאָרִיהוֹן
דְּדִינָא, וּבִגִּין כֶּף בְּבִקָּר זֶרַע אֶת זִרְעָךְ.

וְלַעֲרַב אֶל תַּנַּח יֶדְךָ, אֲפִילוּ בְיוֹמֵי דְזַקְנָה דְּאִיהוּ זְמַנָּא דְּסִיב
בֶּר נָשׁ, (לֹא יִימָא כְּכַר אֲשֶׁתְּדִלִית וְדִי לִי, אוֹ כְּכַר אֲשֶׁתְּדִלִית
וְלֹא יְכִילָנָא, וְהִשְׁתָּא דְּאָנָא סִיב לִית אָנָא בְּעִי, עִם כָּל דָּא) מָה
כְּתִיב, אֶל תַּנַּח יֶדְךָ, לֹא יִשְׁבּוּק מִלְּאוּלָדָא בְּהָאֵי עֲלֵמָא, מְאִי

מתוק מדבש

בְּהָהוּא דְּאוּלִּיף לִיהַ לְבָרְיָה דְּחִילוֹ דְּמַרְיָה בְּאַרְחוֹי דְּאוּרִיטָא כִּי אִין
לֶךְ שָׁכַר טוֹב בַּעֲלָם הָבַא כַּשְׁכְּרוֹ שֶׁל זֶה הַמְּלַמֵּד לִבְנוֹ יֵרָאֵת ה' בְּדַרְכֵי הַתּוֹרָה,
תָּא חֲזִי מָה אָמַר בְּאַבְרָהָם בֹּא וְרֹאֵה מָה מַעֲלָה וּשְׁבַח אָמַר הַקִּב"ה בְּאַבְרָהָם,
דְּכְתִיב כִּי יִדְעָתִיו לְמַעַן אֲשֶׁר יַצִּיחַ אֶת בְּנָיו וְאֶת בֵּיתוֹ אַחֲרָיו וְשָׁמְרוּ
דֶּרֶךְ ה' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט כִּי כָל מַעֲשָׂיו הָיוּ כֹּאִין בַּעֲרֹךְ זֶה, וְעַל דָּא
הָהוּא זָכוּ קִיַּיְמָא לִיהַ בְּהָהוּא עֲלֵמָא לְגַבֵּי כָּל מְאָרִיהוֹן דְּדִינָא וְעַל
כֵּן זָכוּת זֶה עוֹמֶדֶת לְאָדָם בַּעֲלָם הָבַא כִּנְגֹד כָּל בַּעֲלֵי הַדִּינִים, ר"ל הַגִּם שֶׁמַּצֵּד
מַעֲשָׂיו יֵשׁ כַּח לְבַעַל הַדִּין לְקַטְרֵג עָלָיו, אֲבָל ע"י זָכוּת בְּנֵיו הוּא נִיצֵל מֵהֶם,
וּבִגִּין כֶּף וּבִשְׁבִיל זֶה נֹאמַר בְּבִקָּר זֶרַע אֶת זִרְעָךְ.

וּמִשְׁכִּי וְלַעֲרַב אֶל תַּנַּח יֶדְךָ פִּירוּשׁ אֲפִילוּ בְיוֹמֵי דְזַקְנָה דְּאִיהוּ זְמַנָּא
דְּסִיב בֶּר נָשׁ אֲפִילוּ בִימֵי זַקְנָתוֹ שֶׁהוּא זָמַן הַזְקָנָה שֶׁהוּא בַּעֲרֵב יָמָיו,
לֹא יִימָא כְּכַר אֲשֶׁתְּדִלִית וְדִי לִי לֹא יֹאמַר הָאָדָם כְּכַר הַשְׁתַּדְּלִית בִּימֵי נְעוּרֵי
לְהוֹלִיד בָּנִים וְדִי לִי בְּאוֹתָם הַבָּנִים, אוֹ כְּכַר אֲשֶׁתְּדִלִית וְלֹא יְכִילָנָא אוֹ
שְׁכַבְר הַשְׁתַּדְּלִית לְהוֹלִיד בָּנִים וְלֹא עֲלָתָה בִידִי, וְהִשְׁתָּא דְּאָנָא סִיב לִית אָנָא
בְּעִי וְעָתָה שְׁכַבְר אֲנִי זָקֵן אִין אֲנִי רוּצָה לַעֲסוֹק עוֹד בְּפָרִיָּה וּרְבִיָּה, עִם כָּל
דָּא מָה כְּתִיב וְעִם כָּל זֶה כָּתוּב שֶׁגַם בִּימֵי הַזְקָנָה אֶל תַּנַּח יֶדְךָ פִּירוּשׁ לֹא
יִשְׁבּוּק מִלְּאוּלָדָא בְּהָאֵי עֲלֵמָא לֹא יֵנוּחַ מִלְּהוֹלִיד בָּנִים בְּזֶה הָעוֹלָם, מְאִי

טַעֲמָא, בְּגִין דְּלֹא תִדַּע אֵיזָה יִכְשֹׁר, הִזָּה אוּ זֶה לְפָנֵי הָאֱלֹהִים,
בְּגִין דִּיקוּמוֹן בְּגִינְיָה בְּהֵוָה עֲלָמָא.

וְעַל דָּא כְּתִיב (פסלים קסג) הִנֵּה נִחְלַת יְהוָה בָּנִים, דָּא צְרוּרָא
דְּנִשְׁמָתָא, סִטְרָא דְעֲלָמָא דְאִתִּי, וּלְהֵאֵי נִחְלָה מֵאֵן זָכִי לִיָּה
לְבַר נָשׁ, לְאַעְלָא בְּהֵוָה נִחְלַת יְהוָה, בָּנִים, אֵינּוֹן בְּנִין זָכָאן
לִיָּה לְנִחְלַת יְהוָה, וְעַל דָּא זַפְאָה הֵוָה בַּר נָשׁ דְּזָכִי לֹון דִּיּוֹלִיף
לֹון אֲרַחֲוֵי דְאֹרִייתָא פְּמָה דְאִתְמַר.

מתוק מדבש

טַעֲמָא מַה הֵטַעַם בְּגִין דְּלֹא תִדַּע אֵיזָה יִכְשֹׁר הִזָּה אוּ זֶה לְפָנֵי הָאֱלֹהִים
כִּי אִי אִפְשָׁר לְדַעַת אֵיזָה בָּנִים יִכְשֹׁרוּ מַעֲשֵׂיהֶם יוֹתֵר, בְּגִין דִּיקוּמוֹן בְּגִינְיָה
בְּהֵוָה עֲלָמָא כְּדִי שִׁיקוּמוֹ לְהִגָּן בַּעְדּוֹ בַּעֲלֹם הַבָּא, וְר"ל כִּי הַבָּנִים שֶׁל יָמֵי
הַנְּעוּרִים מוֹכְשִׁים לִהְיוֹת צְדִיקִים מִצַּד שֶׁאִפְשָׁר לוֹ לְהַדְרִיכָם וּלְיִיסֵרם, אֲבָל יֵשׁ
בְּהֶם חֲסָרוֹן שֶׁלֹא נִוְלְדוּ כָל כֵּךְ בְּכוֹנָה הַגּוֹנָה מִצַּד רִתִּיחַת הַבְּחִירוֹת, אֲבָל בְּנֵי
הַזִּקְנָה טוֹבִים וּמוֹכְשִׁים לִהְיוֹת צְדִיקִים מִצַּד הַכוֹנָה הַטּוֹבָה בַּעַת יִצִּירָתָם שֶׁכִּבֵּר
נִחְלַשׁ כַּח רִתִּיחַת הַחוּמֵר וְכַח הַתְּגַבְּרוּת הַיִּצָּר הָרַע, אֲבָל יֵשׁ בְּהֶם חֲסָרוֹן שֶׁכִּבֵּר
אֵין לוֹ כַּח כָּל כֵּךְ לְהַדְרִיכָם וּלְיִיסֵרם כִּרְאוּיָא.

וְחוּזֵר לְדַבְּרֵי דְלַעִיל וְאִמַּר וְעַל דָּא כְּתִיב, הִנֵּה נִחְלַת יְהוָה בָּנִים פִּי
ע"י הַבָּנִים זֹוֹכָה הָאָדָם לְנִחְלַת ה', וּמִפְּרָשׁ מֵאֵן נִחְלַת יְהוָה, דָּא
צְרוּרָא דְנִשְׁמָתָא (פ"ג ס"מ"ק) הוּא מְקוּם קֶשֶׁר וְשׁוֹרֵשׁ הַנִּשְׁמוֹת שְׁבַמְלָכוֹת,
סִטְרָא דְעֲלָמָא דְאִתִּי שֶׁהוּא צַד עוֹלָם הַבָּא, ר"ל מִי שְׁזוֹכָה לַעֲלוֹת לְצִרוּר
הַחַיִּים שְׁבַמְלָכוֹת הוּא זֹוֹכָה לִיְהוֹנוֹת שֶׁם מְנוּעֵם הַבִּינָה הַמְאִירָה שֶׁם שֶׁהִיא סוּד
עוֹלָם הַבָּא, וּלְהֵאֵי נִחְלָה מֵאֵן זָכִי לִיָּה לְבַר נָשׁ וְלִזֶּה הַנִּחְלָה מִי מְזַכָּה
אֶת הָאָדָם, וְהֵינּוּ לְאַעְלָא בְּהֵוָה נִחְלַת יְהוָה לְהַכְנִיסוֹ בְּנִחְלַת ה' שֶׁהִיא
מְקוּם הַשְׁכִּינָה, בָּנִים פִּירוּשׁ אֵינּוֹן בְּנִין זָכָאן לִיָּה לְנִחְלַת יְהוָה הַבָּנִים
מְזַכִּים אֶת הָאָדָם לְנִחְלַת ה', וְעַל דָּא זַפְאָה הֵוָה בַּר נָשׁ דְּזָכִי לֹון דִּיּוֹלִיף
לֹון אֲרַחֲוֵי דְאֹרִייתָא פְּמָה דְאִתְמַר וְעַל כֵּן אֲשֶׁרִי הָאָדָם שְׁמַזְכָּה אֶת בְּנֵי
לְלַמֵּד דְּרַכֵּי הַתּוֹרָה כְּמוֹ שֶׁלְּמַדְנֹו.

מתנת הבנים

תא חזי, אמר רבי יהודה, דיוקניה דאדם הראשון ושפירותיה, הוה כזהרא דרקיעא עלאה דעל גבי שאר רקיעי, וכההוא נהורא דגניז קדשא בריך הוא לצדיקיא לעלמא דאתי, וכל אינון דהוו רמיזא ביה מדיוקניה דאדם הראשון, ביה לקו ומיתו.

דכף ארחוי דקדשא בריך הוא, יהיב עותרא לבר איניש, למא, למיזן עניין, ולמעבד פקודוי, לא עביד האי ואתגאי (ואי אתגליא ביה) בכהוא עותרא, ביה ילקי, דכתיב (קהלס ה יב) עשר

מתוק מדבש

מאמר "מתנת הבנים", יבואר בו שהש"ת נותן לאדם בנים כדי ללמדם דרכיו ומצותיו, ואם מונע עצמו מזה ועוד מתגאה בהם מביא עליו עונש חמור ר"ל.

(מקור המאמר זוהר פרשת חיי שרה דף קכ"א ע"ב צמדרש הנעלם, וצמאוריטו כרך ג עמ' ס-סא)

תא חזי, אמר רבי יהודה, דיוקניה דאדם הראשון ושפירותיה הוה כזהרא דרקיעא עלאה דעל גבי שאר רקיעי צורתו של אדה"ר ויפיו היו כזוהר הרקיע העליון שעל שאר כל הרקיעים, וכההוא נהורא דגניז קדשא בריך הוא לצדיקיא לעלמא דאתי וכאותו האור שגנו הקב"ה לצדיקים לעולם הבא, וכל אינון דהוו רמיזא ביה מדיוקניה דאדם הראשון ביה לקו ומיתו וכל אותם שהיה בהם קצת רמז מצורתו של אדה"ר, בו לקו ומתו.

דכף ארחוי דקדשא בריך הוא, יהיב עותרא לבר איניש, למא, למיזן עניין ולמעבד פקודוי שכל דרכו של הקב"ה נותן עושר לאדם כדי שיוזן בו עניים ולעשות בו מצותיו, לא עביד האי ואתגאי בכהוא עותרא ביה ילקי אם לא עשה כן ועוד נתגאה בזה העושר, בו ילקה דכתיב עשר

שְׁמוֹר לְבַעְלֵי לְרַעְתּוֹ. יְהִיב לִיה בְּנִין, לָמָּה, לְמִילָף לְהוֹ אוֹרְחוֹי
 דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְמִיטְר פְּקוּדוֹי, כְּדָאֲמֹר בְּאַבְרָהָם (בראשית יח
 יט) כִּי יִדְעָתִיו לְמַעַן אֲשֶׁר יַצִּיחַ אֶת בְּנָיו וְאֶת בֵּיתוֹ אַחֲרָיו,
 וְשָׁמְרוּ דְרָךְ יְהוָה לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וְגוֹ', לֹא עָבִיד הָאִי וּמִתְגָּאָה
 בָּהּ, בָּהּ לָקִי, דְּכָתִיב (איוב יח יט) לֹא נִין לוֹ וְלֹא נֶכֶד בְּעַמּוֹ
 וְגוֹ'. וְכֵן כְּהָאִי גְּוֹנָא, כִּד יְהִיב קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְשִׁפִּירוּתָא
 טָבָא עֲלָאָה דְּאָדָם הָרָאשׁוֹן לְהוֹ, לָמָּה, בְּגִין לְמִיטְר פְּקוּדוֹי
 וּלְמַעַבְד רְעוּתִיָּה, לֹא עָבְדוּ כְּדִין אֱלָא אֲתַגָּאוּ בֵּיה, בֵּיה לָקוּ
 בְּהָאִי שְׁפִירוּתָא.

מתוק מדבש

שְׁמוֹר לְבַעְלֵי לְרַעְתּוֹ, וְכֵן יְהִיב לִיה בְּנִין, לָמָּה, לְמִילָף לְהוֹ אוֹרְחוֹי
 דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּלְמִיטְר פְּקוּדוֹי נֹתֵן לְאָדָם בָּנִים כְּדִי לְלַמֶּדֶם דְּרֻכֵּי
 הַקְּב"ה שִׁישְׁמְרוּ מִצְוֹתָיו, כְּדָאֲמֹר בְּאַבְרָהָם כִּי יִדְעָתִיו לְמַעַן אֲשֶׁר יַצִּיחַ
 אֶת בְּנָיו וְאֶת בֵּיתוֹ אַחֲרָיו וְשָׁמְרוּ דְרָךְ ה' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וְגוֹ' לִכֵּן נֹתֵן
 לוֹ בָּנִים, לֹא עָבִיד הָאִי וּמִתְגָּאָה בָּהּ אִם לֹא עָשָׂה כֵּן אֱלָא עוֹר נִתְגָּאָה
 בָּהֶם, בָּהּ לָקִי בָּהֶם הוּא נִלְקָה דְּכָתִיב לֹא נִין לוֹ וְלֹא נֶכֶד בְּעַמּוֹ וְגוֹ'
 פ"י לֹא יִשְׁאָרוּ לוֹ בָּנִים וּבְנֵי בָנִים, וְכֵן כְּהָאִי גְּוֹנָא, כִּד יְהִיב קִדְשָׁא בְּרִיךְ
 הוּא מְשִׁפִּירוּתָא טָבָא עֲלָאָה דְּאָדָם הָרָאשׁוֹן לְהוֹ, לָמָּה, בְּגִין לְמִיטְר
 פְּקוּדוֹי וּלְמַעַבְד רְעוּתִיָּה וְכֵן כַּעֲיִן זֶה כְּשֶׁנֶּתֵּן הַקְּב"ה לְאָדָם מִיּוֹפִי הַטּוֹב
 הַעֲלִיּוֹן שֶׁל אֲדָה"ר הִיָּה כְּדִי לְשְׁמוֹר מִצְוֹתָיו וּלְעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ, לֹא עָבְדוּ כְּדִין
 אֱלָא אֲתַגָּאוּ בֵּיה לֹא עָשׂוּ כֵּן אֱלָא נִתְגָּאוּ בּוֹ, בֵּיה לָקוּ בְּהָאִי שְׁפִירוּתָא
 בּוֹ לָקוּ בְּאוֹתוֹ הַיּוֹפִי.

חושך שבטו שונא בנו

תָּא חֲזִי אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, כְּתִיב (משלי יג כד) חוֹשֶׁךְ שְׁבֹטוֹ שׁוֹנֵא בְנוֹ וְגו', וְכִתִּיב (מלאכי א ג) אֶהְבֵּתִי אֶתְכֶם אָמַר יְהוָה, וְכִתִּיב (ספסוק ג) וְאֵת עֲשׂוֹ שְׁנֵאתִי, מִהוּ שְׁנֵאתִי, דְּכִתִּיב חוֹשֶׁךְ שְׁבֹטוֹ שׁוֹנֵא בְנוֹ, כְּלוּמַר שְׁנֵאתִי אוֹתוֹ, וְעַל כֵּן חֲשַׁכְתִּי שְׁבֹט מִהֶם, כָּל שֶׁפֶן וְכָל שֶׁפֶן תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, דְּלֹא בְּעֵי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּיתְפַּרְשׁוֹן מֵעֵץ הַחַיִּים אֲפִילוּ רִגְעָא חָדָא.

מתוק מדבש

מאמר "חושך שבטו שונא בנו", בו יבואר שהקב"ה לא הרע לבני עשו בעוה"ז מפני שינא אותם, וממילא הוא דכל התוכחה והעונש בעוה"ז הוא למטרת חזרה בתשובה.

(מקור המאמר צוהר פרשת שמות דף יז ע"ב, וצילאוריט כרך ה עמ' קעו-קעז)

תָּא חֲזִי, אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, כְּתִיב חוֹשֶׁךְ שְׁבֹטוֹ שׁוֹנֵא בְנוֹ וְגו', וְכִתִּיב אֶהְבֵּתִי אֶתְכֶם אָמַר יְהוָה, וְכִתִּיב וְאֵת עֲשׂוֹ שְׁנֵאתִי וּמִפְרֵשׁ מִהוּ שְׁנֵאתִי הֵינּוּ דְּכִתִּיב חוֹשֶׁךְ שְׁבֹטוֹ שׁוֹנֵא בְנוֹ, כְּלוּמַר שְׁנֵאתִי אוֹתוֹ, וְעַל כֵּן חֲשַׁכְתִּי שְׁבֹט מִהֶם, כָּל שֶׁפֶן וְכָל שֶׁפֶן תַּלְמִידֵי חֲכָמִים דְּלֹא בְּעֵי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּיתְפַּרְשׁוֹן מֵעֵץ הַחַיִּים אֲפִילוּ רִגְעָא חָדָא וּבִיּוֹתֵר תַּלְמִידֵי חֲכָמִים שְׁאִין הַקב"ה רוצה שיתבטלו מן התורה אפילו רגע אחד.

ברכה לראש משביר בחינוך הבנים

אי הוא ידע, אצטרייך לחנכא לבריה, ולמהב ליה פסא לברכא, ומאן דמנע ליה דלא יתחנך, יקבוהו לאום, מונע בר דלא לברכא לקדשא בריך הוא, ולא יתחנך במצות, יקבוהו לאום, יקבוהו מפעי ליה, או יקבוהו לאומים, דהא לאם חד הוא, פמה דאת אמר (בראשית כה כג) ולאם מלאם יאמץ, מאי יקבוהו לאום, אלא לאם פתיב, לאימא קדישא יקבוהו להאי בר נש, דמנע לההוא בר מלברכא לקדשא בריך הוא.

מתוק מדבש

מאמר "ברכה לראש משביר בחינוך הבנים", בו מתבאר ענין חובת חינוך הבנים לברכות וכדומה, שגילה הינוקא קדישא לחכמים האורחים רבי יצחק ורבי יהודה.

(מקור המאמר זוהר פרשת נלק דף קנא ע"א-ע"ב, וצילורינו כך יג עמ' תנא-תנא)

אי הוא ידע אם הוא יודע לברך, אצטרייך לחנכא לבריה הוא צריך לחנך את בנו, ולמהב ליה פסא לברכא ולתת לו כוס שיברך, ומאן דמנע ליה דלא יתחנך ומי שמונע אותו מלברך כדי שלא יתחנך יקבוהו לאום פירושו להלך, והיינו כי מש"כ מונע בר ("נר" הוא מרגמו של בן) מי שמונע את בנו, דלא לברכא לקדשא בריך הוא, ולא יתחנך במצות שלא יברך להקב"ה, ולא יתחנך לקיים מצות התורה, יקבוהו לאום ושאל יקבוהו מפעי ליה היה צריך לומר יקבוהו בציר"י תחת הב' בלשון יחיד, כמו לאם שהוא בלשון יחיד, או יקבוהו לאומים הכל בלשון רבים, דהא לאם חד הוא כי לאם היא רק אומה אחת, פמה דאת אמר כמו שנאמר ולאם מלאם יאמץ, אם כן מאי יקבוהו לאום למה כתוב יקבוהו בלשון רבים, ולאם בלשון יחיד, ומשיב אלא לאם פתיב חסר ו', והרי הוא כאילו היה נקוד הא' בציר"י, והיינו לאימא קדישא יקבוהו להאי בר נש לאם הקדושה שהיא השכינה, יקבוהו המלאכים לזה האדם, דהיינו שיפרשו את חטאיו כדלקמן, דמנע

אֲנֵא בְּרָא יְחִידָא הוּינָא לְאָמִי, הָבוּ לִי פֶסָא וְאַבְרָךְ לְמַלְפָּא
קְדִישָׁא, דִּי־הֵב בְּבִיתָא דְאָמִי גּוּבְרִין דְּחִילָא, דְּמַלִּילְנָא
קִמְיִיהוּ מַלְיָן תְּקִיפִין, וְזִכְינָא לֹון, וּבְגִין כֶּךָ אֲנֵא אַבְרָךְ, וְקוּדְם
דָּא, אֲתִישֵׁב קָרָא עַל תְּקוּנִיהָ, הָא דְשָׁרִינֵן בֵּיהּ.

מוֹנֵעַ בְּר יִקְבוּהוּ לְאֵם, מֵאֵן דְּמֹנַע בֶּר, כְּמָה דְאֶתְמַר, יִקְבוּהוּ
לְאֵם, כְּמָה דְאֶת אֶמֶר, (ויקרא כד יא) וַיִּקְוֹב בֶּן הָאִשָּׁה
הַיִּשְׂרָאֵלִית אֶת הַשֵּׁם, אוֹף הֶכָא יִקְבוּהוּ, יִפְרֹשׁוּן לִיהָ לְאֵם,
יִפְרֹשׁוּ חֲטָאוֹי לְאֶמָּא קְדִישָׁא.

מתוק מדבש

לֵהֱהוּא בֶר מַלְבָּרְכָא לְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל שְׁמַנַּע אֶת הֶבֶן מַלְבָּרְךְ לְהַקְבִּיָּה,
כִּי עַל יְדֵי זֶה גֵּרַם שֶׁלֹא תוּכַל הַשְׁכִּינָה לְהַשְׁפִּיעַ בְּרֻכּוֹת לְתַחֲתוֹנִים.

ואמר הינוקא [הילד הקטן בנו של רב המנונא סבא, שגילה רזי סתרי תורה
לחכמים], אֲנֵא בְּרָא יְחִידָא הוּינָא לְאָמִי אֲנִי בֶן יְחִיד הַנְּנִי לְאָמִי,
ואין עוד אח בבית שימנע אותי מלברך, לִכֵּן הָבוּ לִי פֶסָא וְאַבְרָךְ לְמַלְפָּא
קְדִישָׁא תֵנוּ לִי כּוֹס וְאַבְרָךְ לְמַלְךְ הַקְדוֹשׁ בְּרַכַּת הַמְזוּן, וגם אודה לו דִּי־הֵב
בְּבִיתָא דְאָמִי גּוּבְרִין דְּחִילָא עַל שֶׁשִּׁלַּח לְבֵית אָמִי אֲנָשִׁים צְדִיקִים גְּבוּרֵי
כַח, דְּמַלִּילְנָא קִמְיִיהוּ מַלְיָן תְּקִיפִין, וְזִכְינָא לֹון שְׁדִיבֵרְתִּי לְפָנֵיהֶם דְּבָרִים
תְּקִיפִים בְּסוּדוֹת הַתּוֹרָה, וְנִצַּחְתִּי אוֹתָם, וּבְגִין כֶּךָ אֲנֵא אַבְרָךְ וְלִכֵּן אֲנִי אַבְרָךְ,
וְקוּדְם דָּא וְקוּדְם שְׁאֲבָרְךְ, אֲתִישֵׁב קָרָא עַל תְּקוּנִיהָ אֵישֵׁב פְּסוּק זֶה עַל
תְּקוּנֹו, הָא דְשָׁרִינֵן בֵּיהּ אֶת הַפְּסוּק שֶׁהִתְחַלְנוּ בּוֹ.

והיינו מש"כ מוֹנֵעַ בְּר יִקְבוּהוּ לְאֵם שֶׁפִּירוּשׁוֹ מֵאֵן דְּמֹנַע בֶּר כְּמָה דְאֶתְמַר
מִי שְׁמוֹנֵעַ אֶת בְּנוֹ מַלְבָּרְךְ, כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ לְעִיל, יִקְבוּהוּ לְאֵם הֵינִי כְּמָה
דְאֶתְ אֶמֶר כְּמוֹ שְׁנֵאמַר וַיִּקְוֹב בֶּן הָאִשָּׁה הַיִּשְׂרָאֵלִית אֶת הַשֵּׁם שְׁמַלַת
יְקוֹב פִּירוּשׁוֹ "פִּירֶשׁ", אוֹף הֶכָא אֵף כֵּאֵן מִשְׁכַּח יִקְבוּהוּ פִירוּשׁוֹ יִפְרֹשׁוּן לִיהָ
לְאֵם שִׁפְרֹשׁוּ אוֹתוֹ לְאֵם, דֵּהֵינִי יִפְרֹשׁוּ חֲטָאוֹי לְאֶמָּא קְדִישָׁא הַמְּלֹאכִים
יִפְרֹשׁוּ אֶת חֲטָאוֹ לְאֵם הַקְדוּשָׁה.

וּבִרְכָּה לְרֹאשׁ מִשְׁפִּיר, לְהֵהוּא פֶּר נָשׁ דִּיחֲנָךְ פְּרִיָּה לְבִרְכָּא
לְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְחֲנֻכָּא לִיָּה בְּפִקּוּדֵי אוֹרִיָּיתָא.

ניצול מדינה של גיהנם

כָּל הַמְּנִיחַ בֶּן בְּעוֹלָם הַזֶּה, וּמְלַמְדוֹ תוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, אֵין
מְלַאכֵי חֲפָלָה וְגִיּוֹהֶנָם שׁוֹלְטִין בּוֹ, הֵדָא הוּא דְכֶתִיב (תהלים
קמז ה) לֹא יָבוֹשׁוּ כִּי יִדְבְּרוּ אֶת אוֹיְבֵים בְּשָׁעַר, אֱלֹו מְלַאכֵי חֲפָלָה,
שְׂאִינָם יְכוּלִים לְשַׁלוֹט עָלָיו.

שְׁלֹא יֵאמֶר אָדָם, הֲרֵי תוֹרָתִי וּמַעֲשִׂים טוֹבִים מְגִינִים עָלַי, וְלֹא אֶתְעַסֵּק

מתוך מדבש

ומש"כ וּבִרְכָּה לְרֹאשׁ מִשְׁפִּיר הֵינּוּ לְהֵהוּא פֶּר נָשׁ דִּיחֲנָךְ פְּרִיָּה לְבִרְכָּא
לְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לַאִישׁ הַהוּא שִׁיחֲנַךְ אֶת בְּנוֹ לְבִרְכָּה לְחֲנֻכָּא
לִיָּה בְּפִקּוּדֵי אוֹרִיָּיתָא וּלְחַנֵּךְ אוֹתוֹ בְּמִצְוֹת הַתּוֹרָה, יִחֲלוּ בְּרֻכּוֹת עַל רִאשׁוֹ.

מאמר "ניצול מדינה של גיהנם", בו יבואר שלא יסתפק האדם בתורה
ומעשים טובים בהנחה שהרי הם המה תולדותיהם של צדיקים, אלא
מחובתו להוליד בנים וללמדם תורה ומעשים טובים.

(מקור המאמר צוהר חדש רות דף קס ע"ב, וצנזאורינו כרך ג עמ' תרט-תר"י)

כָּל הַמְּנִיחַ בֶּן בְּעוֹלָם הַזֶּה, וּמְלַמְדוֹ תוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, אֵין מְלַאכֵי
חֲפָלָה וְגִיּוֹהֶנָם שׁוֹלְטִין בּוֹ, הֵדָא הוּא דְכֶתִיב זֶהוּ שְׁכֻתוֹ לֹא יָבוֹשׁוּ
כִּי יִדְבְּרוּ אֶת אוֹיְבֵים בְּשָׁעַר הֵינּוּ הָאוֹיְבִים שֶׁבְּשַׁעַר הַגִּיּוֹהֶנָם, אֱלֹו מְלַאכֵי
חֲפָלָה הַשּׁוֹלְטִים בְּגִיּוֹהֶנָם, שְׂאִינָם יְכוּלִים לְשַׁלוֹט עָלָיו.

שְׁלֹא יֵאמֶר אָדָם, הֲרֵי תוֹרָתִי וּמַעֲשִׂים טוֹבִים מְגִינִים עָלַי מִעוֹנֵשֵׁי
הַגִּיּוֹהֶנָם, וְלֹא אֶתְעַסֵּק בְּפְרִיָּה וּרְבִיָּה כִּי תוֹלְדוֹתֵיהֶם שֶׁל צַדִּיקִים מַעֲשִׂים

בְּפִרְיָה וּרְבִיָּה, אֶלָּא אָף עַל פִּי שְׁיֵשׁ בְּיָדוֹ תוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, אֵינוֹ נִכְנָס בְּמַחֲצֵתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאֵין לוֹ חֶלֶק לְעוֹלָם הַבָּא.

הנהגה בבית בנחת ובשמחה

וְשִׁנְנָתָם לְבָנֶיךָ וְדַבַּרְתָּ בָּם וְגו', כִּמָּה דַּאֲתָ אָמַר (תהלים מה ו) חֲצִיךָ שְׁנוֹנִים, דְּבָעֵי בַר נֶשׁ לְחֻדְדָּא מְלִי דְאֹרִייתָא לְבְרִיָּה, כְּתֻרְפָּא דְאִיהוּ שְׁנָנָא בְּתָרֵי סְטֻרֵי, בְּגִין דְּיִיעוּל לִיהּ חֻדְדָּא וְחֻדְדָּא דְאֹרִייתָא, וְלֹא יִשְׁתַּכַּח לְבִיָּה בְּטַפְשׁוּתָא.

מתוק מדבש

טובים, אֶלָּא אָף עַל פִּי שְׁיֵשׁ בְּיָדוֹ תוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, אֵינוֹ נִכְנָס בְּמַחֲצֵתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאֵין לוֹ חֶלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, (ועיין בזהר פ' וישב דף קפז ע"א, שמבואר שם דהולדת הבנים וחינוכם הטוב מציל את האדם מדינה של גיהנום, ויהנה בעולם העליון בגן עדן כראוי לו, ועוד יזכה לחיי העולם הבא לאחר תחיית המתים).

מאמר "הנהגה בבית בנחת ובשמחה", מתבאר בו ענין חובת הלימוד עם הבנים בצורה של חידוד ושינון כפי כחם, וכמו כן דבר ההנהגה בבית בדרך ראויה ומתוקנת.

(מקור המאמר זוהר פרשת ואתחנן דף רסט ע"א, וצנצאורינו כרך טו עמ' קכ-קכא)

וְשִׁנְנָתָם לְבָנֶיךָ וְדַבַּרְתָּ בָּם וְגו' הנה מלת "ושננתם" היינו כִּמָּה דַּאֲתָ אָמַר כמו שנאמר חֲצִיךָ שְׁנוֹנִים שפירושו דְּבָעֵי בַר נֶשׁ לְחֻדְדָּא מְלִי דְאֹרִייתָא לְבְרִיָּה כי צריך האדם לחדד ולשנן את דברי התורה לבנו, כְּתֻרְפָּא דְאִיהוּ שְׁנָנָא בְּתָרֵי סְטֻרֵי כחרב שהיא מחודדת ושנונה בשתי צדיה, כמחז"ל (נמס' קידושין דף ל ע"א) וז"ל, ושננתם, שיהיו דברי תורה מחודדים בפין, דהיינו שיהיו הדברים ברורים ומוסברים בפיו שיוכל להסבירם גם לאחרים, בְּגִין דְּיִיעוּל

וּדְבַרְתָּ בָּם, כָּל מַלְיָן דְּאוֹרֵייתָא כָּל חַד וְחַד אוֹרְחָא לִיה בְּלַחֲדוּי.

וּדְבַרְתָּ בָּם, וּתְדַבֵּר מִפְּעֵי לִיה, אֶלָּא בְּעֵי בַר נָשׁ לְאַנְהָגָא גְרָמִיה
בָּהוּ, וּלְאַתְנַהָגָא גְרָמִיה דְּלֹא יִסְטִי לִימִנָא וְלִשְׁמָאֵלָא.

בְּשִׁבְתָּךְ בְּבֵיתְךָ, לְאַנְהָגָא גְרָמִיה בְּבֵיתִיה בְּאַרְח מִיֶּשֶׁר וּבְאוֹרְח
תְּקוּנָא, דִּילְפוֹן מְנִיה בְּנֵי בֵיתִיה, לְאַנְהָגָא גְרָמִיה עֲמַהוֹן
בְּנַחַת וּבְחִידוֹ, וְלֹא יִטִּיל דְּחִילוֹ בְּבְנֵי בֵיתִיה יְתִיר, וְכָל עוֹבְדוּי
בְּבֵיתִיה לִיהוּ בְּאַרְח תְּקוּנָא.

מתוק מדבש

לִיה חֲדוּדָא וְחֲדוּה דְּאוֹרֵייתָא כְּדִי שְׁמַתוֹךְ חֲדוּד הַלִּימוּד יִכְנֵס בְּלָבוּ שְׁמַחָה
בְּלִימוּד הַתּוֹרָה, וְלֹא יִשְׁתַּכַּח לְפִיה בְּטַפְשׁוֹתָא וְלֹא יִמְצָא לָבוּ בְּטַפְשׁוֹת וּסְכּוֹלוֹת.

וּמִשׁׁכ״ וּדְבַרְתָּ בָּם הֵינּוּ כָּל מַלְיָן דְּאוֹרֵייתָא כָּל חַד וְחַד אוֹרְחָא לִיה
בְּלַחֲדוּי כָּל עֵנִין מְדַבְרֵי הַתּוֹרָה כָּל אֶחָד וְאֶחָד יֵשׁ לוֹ דֶּרֶךְ לַעֲצֻמוֹ, כְּגוֹן
לִימוּד תַּנ״ךְ בְּאוֹפֵן אֶחָד, וְלִימוּד גַּפ״ת בְּאוֹפֵן אֶחָד, וְכֵן לִימוּד הַסּוּד בְּאוֹפֵן אֶחָד.

וְעוֹד מִשׁׁכ״ וּדְבַרְתָּ בָּם הֵנָּה יֵשׁ לִשְׁאוּל, אִם בָּא רַק לומר שְׁתַּדְבֵּר בְּדַבְרֵי תּוֹרָה,
אִם כֵּן וּתְדַבֵּר מִפְּעֵי לִיה הִיא צְרִיךְ לומר ״וּתְדַבֵּר בָּם״ שֶׁהוּא לִשׁוֹן יוֹתֵר
מְבוֹרֵר, וּמִשִּׁיב אֶלָּא מֵלֵת וּדְבַרְתָּ הִיא לִשׁוֹן הִנְהָגָה, וְהֵינּוּ בְּעֵי בַר נָשׁ לְאַנְהָגָא
גְרָמִיה בָּהוּ אֵלָּא צְרִיךְ הָאָדָם לִהְנַהֵיג עֲצֻמוֹ בָּהֶם, ר״ל שִׁיתְנַהֵג וּיִתְרַגֵּל הָאָדָם עַל
פִּי הַתּוֹרָה בְּקִיּוֹם מִצְוֹת עֲשִׂין, וְלְאַתְנַהָגָא גְרָמִיה דְּלֹא יִסְטִי לִימִנָא וְלִשְׁמָאֵלָא
וְלִהְרַגִּיל אֶת עֲצֻמוֹ שֶׁלֹּא יִטֵּה עֲצֻמוֹ לִימִין אוֹ לִשְׁמָאל לַעֲבוֹר עַל לֹא תַעֲשִׂין.

בְּשִׁבְתָּךְ בְּבֵיתְךָ הֵינּוּ לְאַנְהָגָא גְרָמִיה בְּבֵיתִיה בְּאַרְח מִיֶּשֶׁר וּבְאוֹרְח
תְּקוּנָא שִׁיתְנַהֵג הָאָדָם בְּבִיתוֹ בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר וּבְאוֹפֵן מְתוּקָן, דִּילְפוֹן
מְנִיה בְּנֵי בֵיתִיה כְּדִי שִׁילְמְדוּ מִמֶּנּוּ בְנֵי בִיתוֹ, ר״ל שֶׁהִנְהִיגוּ בְּבִיתוֹ תְּהִיה
תּוֹרָה שְׁלִימָה לְבְנֵי בִיתוֹ, שִׁילְמְדוּ מִדְּרִכּוֹ, וְגַם לְאַנְהָגָא גְרָמִיה עֲמַהוֹן בְּנַחַת
וּבְחִידוֹ וּיִתְנַהֵג עִם בְנֵי בִיתוֹ וּבְנֵי בְּנַחַת וּבְשִׁמְחָה, כְּדִי שִׁקְבְּלוּ אֶת דְּבָרָיו
בְּרִצּוֹן טוֹב, וְלֹא יִטִּיל דְּחִילוֹ בְּבְנֵי בֵיתִיה יְתִיר וְלֹא יִטִּיל אִימָה יִתִּירָה עַל

סיוע עליון לחינוך התורה

יְהִירָא"ל קִיִּימָא לְסִטֵּר מַעֲרָב, וְהָאֵי קִיִּימָא לְאַשְׁגָּחָא לְכָל אֵינוֹן
דְּלִעָאן בְּאוֹרֵייתָא, וְעֵיילי בְּנֵיהּוּ לְמַלְעֵי בְּאוֹרֵייתָא
לְבִי רַב [וכו'].

אַלִּין אֲתַמְנֹן עַל הָהוּא הֶבֶל דְּתִינוּקוֹת דְּלִעָאן בְּאוֹרֵייתָא, לְקִיִּימָא

מתוק מדבש

בְּנֵי בֵיתוֹ, וְכָל עוֹבְדֵי בְּבִיתָהּ לְיִהוּוֹ בְּאַרְחָ תְּקוּנָא וְכָל מַעֲשֵׂיו בְּבֵיתוֹ
יְהִיו בְּדֶרֶךְ מִתּוֹקָן.

מאמר "סיוע עליון לחינוך התורה", יתבאר בו שמלאכי עליון משגיחים
ומסייעים להמכנים בנו לתלמוד תורה, והתינוקות בתלמוד תורתם הם
מרכבה אֵלֵיהֶם, ומלאכים מיוחדים ממונים להכריז בכל הרקיעים על
המונעים בניהם מלימוד התורה.

(מקור המאמר זוהר צהיכלות שנפרשת פקודי דף רנ ע"ב, רנא ע"ב - רנו ע"א (גדילוג),
וצמאורינו כך ט עמ' שסג, תכט - תל)

יְהִירָא"ל קִיִּימָא לְסִטֵּר מַעֲרָב זֶה הַמֶּלֶאךָ [אחד מד' המלאכים הנקראים
אֵרָאִלִּים] עוֹמֵד בְּצַד הַמַּלְכוּת שֶׁבַּמַּעֲרָב שֶׁהִיא סוּד תּוֹרָה שֶׁבַּעֲלָ פָּה,
לְכֹן וְהָאֵי קִיִּימָא לְאַשְׁגָּחָא לְכָל אֵינוֹן דְּלִעָאן בְּאוֹרֵייתָא זֶה הַמֶּלֶאךָ
עוֹמֵד לְהַשְׁגִּיחַ וּלְסִייעַ אֶת כָּל אֵלוֹ שְׁעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, וְעֵיילי בְּנֵיהּוּ לְמַלְעֵי
בְּאוֹרֵייתָא לְבִי רַב וּמַכְנִיסִים אֶת בְּנֵיהֶם לְבֵית רַבִּין לַעֲסוֹק בַּתּוֹרָה [וכו'].

אַלִּין אֲתַמְנֹן עַל הָהוּא הֶבֶל דְּתִינוּקוֹת דְּלִעָאן בְּאוֹרֵייתָא לְקִיִּימָא
עֲלֵמָא אֵלוֹ [שני המלאכים שמצד דרום אשר בהיכל הרצון] ממונים על
הבל פיהם של התינוקות שעוסקים בתורה המקיים את העולם, כמחז"ל (נמס'
שנת דף קט ע"ב) אין העולם מתקיים אלא בשביל הבל פיהם של תינוקות של

עֲלָמָא, וְאֵלִין נָטְלִי הַהוּא הֶבֶל וְסֻלְקִי לִיָּה לְעִילָא, וְכָל הֶבֶל
וְהֶבֶל דְּאִינוּן תִּינוּקוֹת דְּלָעָאן בְּאוּרִייתָא לְקִימָא עֲלָמָא, אַתְּעִבִיד
מִנִּיה רִוּחָא חָדָא, וְסֻלְקָא הַהוּא רִוּחָא לְעִילָא, וְאַתְּעֵטֶר בַּעֲטָרָא
קִדִּישָׁא, וְאַתְמָנָא נְטוּרָא דְעֲלָמָא, וְכֵן פְּלָהוּ.

תְּרִין סְמָכִין דְּאִינוּן לְסֵטֶר צָפוֹן, עֲזוּפִיא"ל, קִטְטֵרִיהָא"ל, וְאִינוּן
מְמָנָן עַל תְּרִיסֶר אֲלָפִי מְמָנָן אַחֲרָנִין, כָּל חַד וְחַד פְּדָקְאֲמָרָן,
תְּרִין סְמָכִין דְּלְסֵטֶר מַעְרָב, אִינוּן עֲסִסְנִי"ה, אֲדִירִירִי"ה, וְאֵלִין מְמָנָן
עַל תְּרִיסֶר אֲלָפִין מְמָנָן אַחֲרָנִין, כָּל חַד וְחַד פְּדָקְאֲמָרָן.

מתוך מדבש

בית רבן, כי זה ההיכל הוא סוד היכל הנצח שהוא מדת למודי ה', והתינוקות
בתלמוד תורתם הם מרכבה אליהם, כמ"ש וכל בניך למודי ה', לכן כאן מתעורר
הבל פיהם של תינוקות של בית רבן המקיים את העולם, וְאֵלִין נָטְלִי הַהוּא
הֶבֶל וְסֻלְקִי לִיָּה לְעִילָא ואלו לוקחים את ההבל ההוא ומעלים אותו למעלה,
וְכָל הֶבֶל וְהֶבֶל דְּאִינוּן תִּינוּקוֹת דְּלָעָאן בְּאוּרִייתָא לְקִימָא עֲלָמָא
ומכל הבל והבל של אלו התינוקות שעוסקים בתורה המקיים את העולם,
אַתְּעִבִיד מִנִּיה רִוּחָא חָדָא נעשה ממנו רוח אחד, דהיינו מלאך אחד,
וְסֻלְקָא הַהוּא רִוּחָא לְעִילָא וְאַתְּעֵטֶר בַּעֲטָרָא קִדִּישָׁא ועולה זה הרוח
למעלה ומתעטר בעטרה קדושה, וְאַתְמָנָא נְטוּרָא דְעֲלָמָא ומתמנה להיות
שומר העולם, וְכֵן פְּלָהוּ וכן כל הרוחות שנבראו מהבל פיהם של התינוקות
של בית רבן.

תְּרִין סְמָכִין דְּאִינוּן לְסֵטֶר צָפוֹן, עֲזוּפִיא"ל קִטְטֵרִיהָא"ל שני עמודים
שהם לצד צפון, אחד נקרא עֲזוּפִיא"ל והשני קִטְטֵרִיהָא"ל, וְאִינוּן מְמָנָן
עַל תְּרִיסֶר אֲלָפִי מְמָנָן אַחֲרָנִין כָּל חַד וְחַד פְּדָקְאֲמָרָן והם ממונים על
י"ב ממונים אחרים, כל אחד ואחד כמו שאמרנו בשאר הממונים, תְּרִין סְמָכִין
דְּלְסֵטֶר מַעְרָב אִינוּן שני העמודים של צד מערב הם נקראים עֲסִסְנִי"ה
אֲדִירִירִי"ה, וְאֵלִין מְמָנָן עַל תְּרִיסֶר אֲלָפִין מְמָנָן אַחֲרָנִין כָּל חַד וְחַד

אֵלֶיךָ אֶתְמַנּוּן לְאַכְרֹזָא בְּכָל רְקִיעִין, לְכָל אֵינוֹן דְּמַעְבְּרִין בְּנִייהוּ
מְאֻרֵּיתָא, וְסֻלְקִין לֹון דְּלֹא יִלְעוּן בָּהּ, כְּדִין נַפְקִי כָּל הָנִי
מִמֶּנּוּ וּמִכְרֹזֵי וְאַמְרֵי, וְוִי לְפִלְגְּנִיא דְּאַעְבָּר בְּרִיה מְאֻרֵּיתָא, וְוִי
לִיָּה דְּקָא אֶתְאַבִּיד מַעְלָמָא דִּין וּמַעְלָמָא דְּאַתִּי.

מתוק מדבש

כְּדָקְאֻמְרָן ואלו ממונים על י"ב אלף ממונים אחרים, כל אחד ואחד כמו
שאמרנו בשאר הממונים.

אֵלֶיךָ אֶתְמַנּוּן לְאַכְרֹזָא בְּכָל רְקִיעִין לְכָל אֵינוֹן דְּמַעְבְּרִין בְּנִייהוּ
מְאֻרֵּיתָא, וְסֻלְקִין לֹון דְּלֹא יִלְעוּן בָּהּ אלו נתמנו להכריז בכל
הרקיעים על אותם המעבירים את בניהם מלימוד התורה, ומסלקים אותם שלא
יעסקו בה, ומתייאשים מהם, אמנם המעבירו לשעה קלה, ודאי שהוא גורע הבל
זה בלי ספק, אמנם לא יכריזו עליו אלא דוקא בהתבטל מכל וכל, שבזה הוא
גורע את כח ההבל של תינוקות של בית רבן המקיים את העולם, לכן כְּדִין
נַפְקִי כָּל הָנִי מִמֶּנּוּ וּמִכְרֹזֵי וְאַמְרֵי אז יוצאים כל אלו הממונים ומכריזים
ואומרים, וְוִי לְפִלְגְּנִיא דְּאַעְבָּר בְּרִיה מְאֻרֵּיתָא אוי לפלוני שהעביר את
בנו מלימוד התורה, שנחשב לו כאילו החריב את העולם, וְוִי לִיָּה דְּקָא
אֶתְאַבִּיד מַעְלָמָא דִּין וּמַעְלָמָא דְּאַתִּי אוי לו שעל ידי עון זה הוא נאבד
מעולם הזה ומעולם הבא, לפי שעי"ז גרע סוד יחוד העליון הנעשה על ידי
ההבל של תשב"ר, וטעם הכרוז הוא לפרסם כי מכאן ואילך נמסר זה האדם
ביד פשעו.

קניתי בן ללמדו דרכי ה'

וְהָאָדָם יָדַע אֶת חוּה אִשְׁתּוֹ, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, יֵשׁ לָנוּ לְהִרְהֹר בְּהַאי פְּרִשְׁתָּא, וְכָל שָׂפָן בְּהַאי פְּסוּקָא, דְּאָמְרָה חוּה, קִנִּיתִי אִישׁ אֶת יְהו"ה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אָנָּא יְדַעְנָא לִיה פִּפְשִׁיטוּתִיה, דְּהָא תַּנּוּ, אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, הָאִי מֵאֵן דְּאִתְיִילִיד לִיה בֶּר, פִּד שְׂרִי לְמַלְלָא, חוּבָה עֲלִיה לְאֶלְפָא לִיה פְּסוּקֵי דְאֻרִיתָא, דְּאֵינוֹן דְּחִילוֹ מִן קָדָם יְהו"ה, דְּכַד יְרַבִּי יְדַכֵּר לֹון לְאֵינוֹן פְּתוּבִין, לְדַחֲלָא מִן מְאָרִיָּה.

מתוק מדבש

מאמר "קניתי בן ללמדו דרכי ה'", מבואר בו ענין חובת האב ללמד את בנו פסוקי תורה המביאים ליראת השם, מיד כשמתחיל הבן לדבר.

(מקור המאמר זוהר מדש פרשת בראשית דף כד ע"ג - כה ע"א, וצנזאורינו כרך א עמ' שפה - שפז)

וְהָאָדָם יָדַע אֶת חוּה אִשְׁתּוֹ, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, יֵשׁ לָנוּ לְהִרְהֹר בְּהַאי פְּרִשְׁתָּא יֵשׁ לָנוּ מַה לַּעֲיִין בְּפִרְשָׁה זֹה, וְכָל שָׂפָן בְּהַאי פְּסוּקָא וְכָל שָׁכֵן בְּפִסּוּק זֶה, דְּאָמְרָה חוּה, קִנִּיתִי אִישׁ אֶת ה' כִּי צָרִיךְ בִּיאור אִיךְ עַל יְדֵי שְׁקִנְתָּה אִישׁ, קִנְתָּה אֶת ה'.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אָנָּא יְדַעְנָא לִיה פִּפְשִׁיטוּתִיה אֲנִי מִבִּין אֶת פִּסּוּק הַזֶּה כְּפִשּׁוּטוֹ, דְּהָא תַּנּוּ, אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, הָאִי מֵאֵן דְּאִתְיִילִיד לִיה בֶּר מִי שְׁנוּלֵד לוֹ בֶּן, פִּד שְׂרִי לְמַלְלָא כְּשֶׁמֶתְחִיל לְדַבֵּר, חוּבָה עֲלִיה לְאֶלְפָא לִיה פְּסוּקֵי דְאֻרִיתָא חוּבָה עַל הָאֵב לְלַמֵּד אוֹתוֹ פִּסּוּקֵי תוֹרָה כְּאֵלוֹ, דְּאֵינוֹן דְּחִילוֹ מִן קָדָם ה' שֶׁהֵם מְבִיאִים אֶת הַיֶּלֶד לִירָא מִלִּפְנֵי ה', דְּכַד יְרַבִּי יְדַכֵּר לֹון לְאֵינוֹן פְּתוּבִין לְדַחֲלָא מִן מְאָרִיָּה שְׁכַשִּׁיגְדֵל הַיֶּלֶד יִזְכּוֹר אֵלוֹ הַפִּסּוּקִים וְיִירָא מִן קוֹנוֹ, לִכֵּן כְּשִׁילֵדָה חוּה בֶּן אִמְרָה קִנִּיתִי אִישׁ אֶת ה', ר"ל שְׁקִנִּיתִי בֶּן לְלַמְדוֹ לִלְכַת בְּדִרְכֵי ה'.

כפיית הבן על כיבוד הורים

כָּל דְּלִית בֵּיהַ תּוֹרָה, לִית בֵּיהַ כְּבוֹד, דְּאַתְמַר בָּהֶם (משלי ג' לה)
כְּבוֹד חֲכָמִים יִנְחָלוּ.

וְעַם כָּל דָּא מְאָרִי מְתִיבְתָּא, לֹא כָּל כְּבוֹד שְׁוֹה, דְּהָא (מלאכי א' ו')
בֶּן יִכְבֵּד אָב וְעֶבֶד אֲדוֹנָיו, בֶּן יִכְבֵּד עַל מְנַת דְּלֹא לְקַבְּלָא
אֲגָרָא, אֲבָל מְצוּהָ הוּא בְּכָבוֹד אָבָא וְאִמָּא, וְאִי לֹא בְּעִי לְמַעַבְד
צוּוּיָהּ, יִכְתֹּשׁ לִיהַ אָבָא וְאִמָּא, עַד דִּיעֲבֹד עַל פְּרִחִיהַ, וְאִי הוּי
בְּרָא רַבְרָבָא, בֵּית דִּין פּוֹפִין לִיהַ, דְּאִי לֹא בְּעִי לְמַעַבְד, מַה

מתוק מדבש

מאמר "כפיית הבן על כיבוד הורים", בו יתבארו דרכי הכפייה על הבן לקיים
ציווים וכבודם של אביו ואמו ועונשיו החמורים עד שיבוא לתיקון נשמתו.

(מקור המאמר זוהר פרשת קדושים דף פב ע"ב נרעיא מהימנא, וצנאורינא כרך יא עמ' שלט - שלט)

כָּל דְּלִית בֵּיהַ תּוֹרָה, לִית בֵּיהַ כְּבוֹד כל מי שאין בו תורה, אין בו כבוד,
דְּאַתְמַר בָּהֶם שנאמר בהם כְּבוֹד חֲכָמִים יִנְחָלוּ.

ואמר הרעיא מהימנא וְעַם כָּל דָּא מְאָרִי מְתִיבְתָּא ועם כל זה דעו ראשי
הישיבות, כִּי לֹא כָּל כְּבוֹד שְׁוֹה ומפרש דְּהָא בֶּן יִכְבֵּד אָב וְעֶבֶד
אֲדוֹנָיו הרי גם עבד מכבד אדוניו, אבל בֶּן יִכְבֵּד היינו על מְנַת דְּלֹא לְקַבְּלָא
אֲגָרָא שהוא עובד שלא על מנת לקבל שכר, אֲבָל מְצוּהָ הוּא בְּכָבוֹד אָבָא
וְאִמָּא אבל הוא מצווה בכבוד אב ואם מן התורה, וְאִי לֹא בְּעִי לְמַעַבְד
צוּוּיָהּ ואם אינו רוצה לעשות צוויו, אז יִכְתֹּשׁ לִיהַ אָבָא וְאִמָּא ייסרו
ויכופו אותו אביו ואמו, עַד דִּיעֲבֹד עַל פְּרִחִיהַ עד שיעשה בעל כרחו, וְאִי
הוּי בְּרָא רַבְרָבָא ואם הוא בן גדול שאביו ואמו אינם יכולים לכופו, אז בֵּית
דִּין פּוֹפִין לִיהַ, דְּאִי לֹא בְּעִי לְמַעַבְד שאם אינו רוצה לעשות מצות אביו
ואמו, מַה פְּתִיב בֵּיהַ שאביו ואמו אומרים לפני הבית דין בִּנְנוּ זֶה סוֹרֵר
ומורה איננו שומע בקולנו, וְדָנִין לִיהַ בְּסִקִּילָה והבית דין דנים אותו

בְּתִיב בִּיה (דברים כא כ) בָּנֵנוּ זֶה סוֹרֵר וּמוֹרֶה אֵינָנוּ שׁוֹמְעֵי בְּקוֹלָנוּ,
וְדָנִין לִיה בְּסָקִילָה.

אָבֵל עֶבֶד דְּמִשְׁמֵשׁ עַל מִנֶּת לְקַבֵּל פָּרֶס, אִי לֹא עֶבֶד צְוּיִיה דְּרַבִּיה,
מֵאֲרִיה אַעֲבֹר לִיה מִגּוֹ בִּיתִיה, וְיִטּוֹל אַחֲרָא, מַה דְּלֹא הָוָה
יָכִיל לְמַעֲבֹד הָכִי לְבָרִיה, אֶלֹא אוֹ יַעֲבִיד צְוּיִיה, אוֹ יִקְטוֹל לִיה.

קרבן שלם ומתקבל

קֶרְבָּנָא דְּרַבִּיא, פֶּד קָרַב פֶּר נֶשׁ פְּרִיה לְבִי סַפְרָא, אוֹ לְמִילָה,
דָּא קֶרְבָּנָא שְׁלִים לְאַתְקַבְּלָא.

מתוק מדבש

בסקילה, כי מי שהוא בחי' בן כלומר שיש לו נשמה דאצילות אי אפשר שיעקר
משורשו, אלא ממיתים אותו בבית דין והוא מתגלגל מיד ונתקן בגלגול.

אָבֵל עֶבֶד דְּמִשְׁמֵשׁ עַל מִנֶּת לְקַבֵּל פָּרֶס הֵינּוּ נִשְׁמָה מֵעוֹלָם הִיצִירָה, אִי
לֹא עֶבֶד צְוּיִיה דְּרַבִּיה אִם אֵינוֹ עוֹשֶׂה צְוֵי רַבּוֹ, מֵאֲרִיה אַעֲבֹר
לִיה מִגּוֹ בִּיתִיה אֲדוֹנוֹ מַעֲבִיר אוֹתוֹ מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ, כְּלוֹמֵר שֶׁהוּא נִכְרַת וְנִדְחָה
אֶל הַסְטֵרָא אַחֲרָא, וְיִטּוֹל אַחֲרָא וְלוֹקַח עֶבֶד אַחֵר, כְּלוֹמֵר הַקב"ה לוקח נשמה
אַחֶרֶת לְמִלֵּאוֹת אֶת מְקוֹמוֹ, מַה דְּלֹא הָוָה יָכִיל לְמַעֲבֹד הָכִי לְבָרִיה מַה
שֶׁלֹּא הִיָּה יָכוֹל לַעֲשׂוֹת כֵּן לְבָנוֹ, אֶלֹא אוֹ יַעֲבִיד צְוּיִיה אוֹ יִקְטוֹל לִיה
אֵלֹא אוֹ שִׁיעֲשֶׂה צְוּיִי אוֹ שִׁיהֲרוֹג אוֹתוֹ בְּבֵית דִּין וְיִתְגַּלְּגַל וְיִתְתַּקֵּן.

מאמר "קרבן שלם ומתקבל", מבואר בו עוצם גדולת המביא בנו לתלמוד
תורה, שנחשב לפני השי"ת כקרבן שלם ומתקבל לפניו יתברך.

(מקור המאמר נזכר פרשת שלח דף קסד ע"א, ונציאורינו כרך יג עמ' נג)

קֶרְבָּנָא דְּרַבִּיא הַמְקָרִיב בְּנוֹ לְקָרְבַּן, וְהֵינּוּ פֶּד קָרַב פֶּר נֶשׁ פְּרִיה לְבִי

חסרון הזכות בגן עדן

נִיִּים רַבִּי יִצְחָק וְחָמָא לְאַבּוּי, אָמַר לִיה בְּרִי זַפָּאָה חוּלְקָךְ
בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְאֵתִי, דְּהָא בֵּין טַרְפֵּי אֵילָנָא דְחַיִּי
דְּגִנְתָּא דְעֵדֶן אֲתִיְהִיב (ס"א אֶת יְתִיב), אֵילָנָא רַבָּא וְתַקִּיף בְּתַרִּין
עֲלָמִין רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי הוּא, דְּהָא הוּא אָחִיד לָךְ בְּעִנְפּוּי,
זַפָּאָה חוּלְקָךְ בְּרִי.

מתוך מדבש

סֵפֶרָא כּשֵׁאדִם מְבִיא אֶת בְּנוֹ לְבֵית הַסֵּפֶר לְלִמּוּד תּוֹרָה, אוֹ לְמִילָה אוֹ
מְקַרְיָבוֹ לְבֵרִית מִילָה, דָּא קָרְבָּנָא שְׁלִים לְאַתְקַבְּלָא זֶהוּ כְּקֹרֵבן שְׁלָם שְׁמַתְקַבֵּל
לפְנֵי הַקֹּב"ה.

מאמר "חסרון הזכות בגן עדן", יתבאר בו שעל אף גודל מדרגותיו של
רבי יצחק והדר כבודו בגן עדן היה חסר לו הזכות של חינוך בנו ללימוד
תורה עד שמעת ששמע זאת לא עזב את בנו מללמדו תורה.

(מקור המאמר זוהר פרשת ויחי דף ר"ח ע"א - ע"ב (נדלילוג), ונציאורינו כרך 7 עמ' סד - סו)

נִיִּים רַבִּי יִצְחָק וְחָמָא לְאַבּוּי יֵשֶׁן רַבִּי יִצְחָק וְרָאָה אֶת אַבּוּי בַּחֲלוּם, אָמַר
לִיה בְּרִי זַפָּאָה חוּלְקָךְ בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְאֵתִי אֲשֶׁרִי חֲלֻקְךָ
בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, דְּהָא בֵּין טַרְפֵּי אֵילָנָא דְחַיִּי דְּגִנְתָּא דְעֵדֶן אֶת
יְתִיב כִּי בֵּין הָעֵלִים שֶׁל עֵץ הַחַיִּים שֶׁבַג"ע אֲתָה יוֹשֵׁב, ר"ל שֶׁאַתָּה נִמְנָה בֵּין
תַּלְמִידֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן שֶׁהֵם כְּעֵלִים לַעֵץ הַחַיִּים שֶׁהוּא רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְאָמַר דַּע כִּי
אֵילָנָא רַבָּא וְתַקִּיף בְּתַרִּין עֲלָמִין רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי הוּא עֵץ גְּדוֹל
וְחֹזֵק הוּא רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּב' עוֹלָמוֹת לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, דְּהָא הוּא אָחִיד לָךְ
בְּעִנְפּוּי, זַפָּאָה חוּלְקָךְ בְּרִי שֶׁהִרִי הוּא אַחַז לְךָ בְּעִנְפּוּי דֵּהִינּוּ תַּחַת כְּנַפּוּי
לְכֵן אֲשֶׁרִי חֲלֻקְךָ בְּרִי.

אמר ליה אבא ומה אנא התם, אמר ליה תלת יומין הוּו דחפּו אדרא דמשכבך, ותקיננו לך פיון פתיחן לאנהרא לך מארבע סטרין דעלמא, ואנא חמינא דוכתיד וחדיןא, דאמינא זפאה חולקך ברי, בר דעד כען ברך לא זכי באורייתא [וכו].

תאנא, מההוא יומא הוה רבי יצחק אחיד לבריה בידיה ולעי ליה באורייתא ולא הוה שבקיה, פד הוה עאל קמיה דרבי שמעון אותביה לבריה לבר.

מתוך מדבש

אמר ליה, אבא, ומה אנא התם שאל רבי יצחק את אביו מה אני חשוב שם למעלה, אמר ליה אביו, תלת יומין הוּו דחפּו אדרא דמשכבך זה שלשה ימים שהיו מכסים ומקשטים חדר של מקום מנוחתך בגן עדן, ותקיננו לך פיון פתיחן לאנהרא לך מארבע סטרין דעלמא ותיקנו לך חלונות פתוחים שהם צנורות השפע למקום חופתך להאיר לך מד' רוחות העולם, ואנא חמינא דוכתיד וחדיןא ואני ראיתי את מקומך ושמחתי, דאמינא זפאה חולקך ברי שאמרתי אשרי חלקך בני, בר דעד כען ברך לא זכי באורייתא מלבד שבנך עדיין לא זכה ללמוד תורה כראוי לו, וזכות זו היתה חסרה לך [וכו].

תאנא מההוא יומא הוה רבי יצחק אחיד לבריה בידיה ולעי ליה באורייתא ולא הוה שבקיה למדנו שמאותו היום היה רבי יצחק אוחו ביד בנו ולמד עמו תורה ולא עזבו מידו, פד הוה עאל קמיה דרבי שמעון אותביה לבריה לבר מלבד כאשר נכנס ללמוד תורה לפני רבי שמעון הושיב את בנו בחוץ, כי היה עדיין צעיר ולא היה ראוי ללמוד לפני רבי שמעון סתרי תורה.

דרכי חינוך הבנים

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֶלְעָזָר, קוּם בְּקִיּוּמָךְ, וְאִמָּא לְקַמִּי מֵאַרְבָּ
מְלִין דִּילִיָּה, קָם רַבִּי אֶלְעָזָר, פִּתַּח וְאָמַר, (מִיכָה ו' ה') עַמִּי
זָכָר נָא מָה יַעֲצֵן בָּלֶק מֶלֶךְ מוֹאָב וְגו', עַמִּי, כְּמָה קִדְשָׁא בְּרִין
הוּא אָבָא רַחֲמֵן עַל בְּנוֹי, אָף עַל גַּב דְּחָאבוּ גִבִּיָּה, כָּל מְלוֹי
בְּרַחֲמֵימוּ לְגִבִּיָּהּ כְּאָבָא לְגִבִּי בְּרִיָּה, חֲטִי בְּרִיָּה לְגִבִּי אָבוֹי, אֲלֵקִי
לִיָּה, כָּל כְּמָה דְּאֲלֵקִי לִיָּה לֹא תָב מֵאַרְחִיָּה, נְזִיף בֵּיה בְּמִלִּין
וְלֹא קִבִּיל, אָמַר אָבוֹי, לֹא בְּעִינָא לְמַעַבְדַּ לְבְּרִי כְּמָה דְּעַבְדְּנָא

מתוך מדבש

מאמר "דרכי חינוך הבנים", יבואר בו שהקב"ה התנהג עם בני ישראל
כאב המרחם על בניו להדריכם בדרך ישרה, ולשם כך מנסה את כל
הדרכים והאופנים השונים.

(מקור המאמר זוהר פרשת נלק דף רג ע"ב - ע"ג, וצנצאורינו כרך יג עמ' תח - תרט)

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֶלְעָזָר קוּם בְּקִיּוּמָךְ אֵלְעָזָר עֲמוּד עַל רַגְלִיךְ, וְאִמָּא
לְקַמִּי מֵאַרְבָּ מְלִין דִּילִיָּה וְאָמַר לְפָנֵי אֲדוֹנָךְ שֶׁהוּא הַקִּב"ה דְּבָרִים שְׁלוֹ,
דְּהֵינּוּ דְּבָרֵי תוֹרָה, קָם רַבִּי אֶלְעָזָר, פִּתַּח וְאָמַר לְפָרֵשׁ מָה שְׁכָתוּב עַמִּי זָכָר
נָא מָה יַעֲצֵן בָּלֶק מֶלֶךְ מוֹאָב וּמָה עָנָה אוֹתוֹ בִּלְעָם בֶּן בְּעוֹר וְגו', וּמִפְּרִשׁ
וְאָמַר מִש"כ "עַמִּי" כְּמָה קִדְשָׁא בְּרִין הוּא אָבָא רַחֲמֵן עַל בְּנוֹי כְּמָה
הַקִּב"ה הוּא אָב רַחֲמֵן עַל בְּנוֹי, אָף עַל גַּב דְּחָאבוּ גִבִּיָּה אָף עַל פִּי שְׁחֲטָאוּ
לְפָנֵינוּ, כָּל מְלוֹי בְּרַחֲמֵימוּ לְגִבִּיָּהּ כְּאָבָא לְגִבִּי בְּרִיָּה עִם כָּל זֶה כָּל דְּבָרֵינוּ
הֵם בִּאֲהָבָה אֵלֵיהֶם כֹּאֵב הִתְנַהֵּג עִם בְּנוֹ, דְּהֵינּוּ חֲטִי בְּרִיָּה לְגִבִּי אָבוֹי אִם
חֲטָא הֵבֵן כְּנֵגַד אֲבוֹי, אֲלֵקִי לִיָּה הוּא מַכָּה אוֹתוֹ לְהַחֲזִירוֹ לְמוּטָב, אֲבָל אִם כָּל
כְּמָה דְּאֲלֵקִי לִיָּה לֹא תָב מֵאַרְחִיָּה כָּל מָה שֶׁהִכָּה אוֹתוֹ לֹא שָׁב מִדְּרֹכּוֹ
הָרַעָה, וְגַם נְזִיף בֵּיה בְּמִלִּין וְלֹא קִבִּיל נֹף וְגַעַר כּוּ בְּדָבָרִים וְלֹא קִבִּיל, אָמַר
אָבוֹי אָמַר אֲבוֹי, לֹא בְּעִינָא לְמַעַבְדַּ לְבְּרִי כְּמָה דְּעַבְדְּנָא עַד יוֹמָא אִין
אֲנִי רוּצָה לַעֲשׂוֹת עוֹד לְבָנֵי כְּמוֹ שֶׁעֲשִׂיתִי עַד הַיּוֹם, כִּי אֵלּוּ אֲלֵקִיָּהּ, יְהֵא

עד יומא, אלו אלקייה יהא חשיש ברישיה, הא פאיבא דיליה גבאי, אהא נזיף ביה, הא דיוקניה משתנא, מה אעביד, אלא איזיל ואתחנן לגביה, ואימא ליה מלין רכיכין בגין דלא יתעצב.

פן בכל זיגין איזיל קדשא בריה הוא בישראל, שארי עמהון לאלקאה, ולא קבילו, נזיף בהו, ולא קבילו, אמר קדשא בריה הוא, חמינא בברי דבגין מלקיותא דלקינא לון אינון חששו ברישיהון, ווי, דהא מגו פאיבא דלהון חשישנא אנא, דכתיב (ישעיה סג ט) בכל צרתם לו צר, נזיפנא בהו, אשתנא דיוקנא דלהון, דכתיב (לכה ד ט) חשף משחור תארם לא נפרו

מתוק מדבש

חשיש ברישיה אם אכה אותו, הוא יחוש ויכאב ראשו, הא פאיבא דיליה גבאי הרי הכאב שלו מורגש לי, אהא נזיף ביה הא דיוקניה משתנא אם אנוזף ואגעור בו, הרי צורתו משתנה, מה אעביד אם כן מה אעשה להחזירו למוטב, אלא איזיל ואתחנן לגביה, ואימא ליה מלין רכיכין בגין דלא יתעצב אלא אלך ואתחנן לו, ואומר לו דברים רכים כדי שלא יתעצב.

פן בכל זיגין איזיל קדשא בריה הוא בישראל כמו כן בכל האופנים הלך הקב"ה עם ישראל, שארי עמהון לאלקאה ולא קבילו התחיל עמהם במכות ולא קבלו, כלומר שלא הועיל להחזירם למוטב, נזיף בהו ולא קבילו נזף וגער בהם ולא קבלו, אמר קדשא בריה הוא, חמינא בברי דבגין מלקיותא דלקינא לון אינון חששו ברישיהון אמר הקב"ה, אני רואה בבניי כי בשביל המכות שהייתי אותם, הם חוששים וכואבים בראשיהם, ווי דהא מגו פאיבא דלהון חשישנא אנא אוי, כי מחמת הכאב שלהם כואב גם לי (כמיל), דכתיב בכל צרתם לו צר פי' בכל צרתם של בני ישראל, צר כביכול להקב"ה, נזיפנא בהו אשתנא דיוקנא דלהון אם געיתי בהם, נשתנה צורת פניהם, דכתיב חשף משחור תארם לא נפרו פחוצות כלומר מחמת צרתם נשתנה תואר פניהם, ווי פד אסתפלית בהו ולא אשתמודעו

בחוצות, ווי פד אסתפלית פהו ולא אשתמודעו, השתא אהא מתחננא לגבייהו גו תחנונים, עמי מה עשיתי לך ומה הלאיתיך, ברי יחידא דילי, חביבא דנפשאי, חמי מה עבדית לך, שליטית לך על כל בני היכלי, שליטית לך על כל מלכין דעלמא, ואי עבדית לך עובדין אחרנין ענה בי, אנת תהא סהיד בי.

מלך האוהב את בנו

אתא אליהו זכור לטוב, אמר, קום רבי שמעון אתער משנתך,

מתוק מדבש

אוי, כשאני מסתכל בהם ואיני מכיר אותם, השתא אהא מתחננא לגבייהו גו תחנונים עתה אהיה מתחנן להם בתחנונים, ואומר להם עמי מה עשיתי לך ומה הלאיתיך פירושו ברי יחידא דילי חביבא דנפשאי, חמי מה עבדית לך אתה ישראל הבן יחיד שלי האהוב לנפשי, ראה מה עשיתי לך, שליטית לך על כל בני היכלי השלטתי אותך על כל בני היכלי שהם המלאכים, (כי נשמות ישראל הם מפנימיות הספירות, משא"כ נשמות המלאכים הם מן החיצוניות שהם ההיכלות, כמזכיר נע"מ סכ"ח פ"ה), שליטית לך על כל מלכין דעלמא השלטתי אותך על כל מלכי העולם, ואי עבדית לך עובדין אחרנין ואם עשיתי לך מעשים אחרים שאינם טובים לך, ענה בי היינו אנת תהא סהיד בי אתה תהיה מעיד בי.

מאמר "מלך האוהב את בנו", מתבאר בו ענין הקללות שבמשנה תורה שיש בהם דין ואהבה כאב הצועק על בנו ומכהו במכות קלות שהם ברחמים.

(מקור המאמר זוהר חדש פרשת כי תצא דף עג ע"ב, וצנזאורינו כרך ז עמ' תרעו)

אתא אליהו זכור לטוב בא אליהו ז"ל, אמר, קום רבי שמעון, אתער

זָכָאָה חוּלְקָהּ, דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעֵי בִיקְרָךְ, כָּל הַבְּטָחוֹת וְנַחֲמוֹת דְּיִשְׂרָאֵל, בְּהֵנִי קִלְלוֹת פְּתִיבִי.

פּוֹק וַחֲזִי, מִלְפָּא דְרַחֲמִים לְבָרִיָּהּ, וְאִף עַל גַּב דְּלִטְיָיָה וְאִלְקִיָּיָה, רַחֲמֵי דְמַעוּי עָלֶיהָ, כִּד אַחֲזִי רוּגְזָא תְקִיף, כְּדִין רַחֲמָנוּתָא עָלֶיהָ. כִּךְ קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִף עַל גַּב דְּלִיט, מְלוּי בְּרַחֲמֵי, אַתְחַזְיִין בְּאַתְגְּלִיָּא לְוֹטִין, וְאֵינֹן טְבוּן סְגִיָּא, בְּגִין דְּאֵלִין קִלְלוֹת בְּרַחֲמֵי הוּ, מַה דְּלֹא הָוָה כִּן בְּאֵינֹן קִדְמָאִין, דְּכִלְהוּ הוּ בְּדִינָא תְקִיף, בְּאֵלִין אֵית דִּינָא וְרַחֲמֵי, כְּאַפָּא דְרַחֲמִים עַל בְּרִיָּה, וְרַצוּעָה דְּמִלְקִיּוֹתָא נְקִיט בִּידֶיהָ, עֲבִיד נְהִימוּ סְגִיָּא, וְקִלִּין רַבְרַבִּין, וּמִלְקִיּוֹתָא קִלִּלִין בְּרַחֲמֵי.

מתוק מדבש

מִשְׁנַתָּךְ הַתְּעוּרָר מְשִׁינַתְךָ, זָכָאָה חוּלְקָהּ דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעֵי בִיקְרָךְ אֲשֵׁרִי חִלְקָךְ שֶׁהִקְבִּ"ה רוּצָה בְּכַבּוּדְךָ. וְהַמְשִׁיךְ אֵלֶיהָ אֶת דְּבָרָיו וְאָמַר כִּי כָּל הַבְּטָחוֹת וְנַחֲמוֹת דְּיִשְׂרָאֵל, בְּהֵנִי קִלְלוֹת פְּתִיבִי בָּאלוּ הַקִּלְלוֹת שֶׁבִּמְשִׁנָּה תוֹרָה כְּתוּבִים וּרְמוּזִים כֹּל הַבְּטָחוֹת וְנַחֲמוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

וּמִפְּרֵשׁ וְאָמַר פּוֹק וַחֲזִי צֵא וּרְאֵה, מִלְפָּא דְרַחֲמִים לְבָרִיָּהּ מֶלֶךְ הָאוֹהֵב אֶת בְּנוֹ, וְאִף עַל גַּב דְּלִטְיָיָה וְאִלְקִיָּיָה אִף עַל פִּי שֶׁקִּלְלוּ וְהִכְהוּ, רַחֲמֵי דְמַעוּי עָלֶיהָ אֶהְבַּת מַעֲיוֹ עֲלֵיו, כִּד אַחֲזִי רוּגְזָא תְקִיף וְכִשְׁמֵרָא רוּגְזָא וְכַעַס חִזֵּק, כְּדִין רַחֲמָנוּתָא עָלֶיהָ אִז הַרְחַמְנוֹת שֶׁלָּו עֲלֵיו. כִּךְ קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כִּךְ הִקְבִּ"ה, אִף עַל גַּב דְּלִיט אִף עַל פִּי שֶׁקִּלְלוּ, מְלוּי בְּרַחֲמֵי דְבָרָיו הֵם בְּאַהֲבָה, אַתְחַזְיִין בְּאַתְגְּלִיָּא לְוֹטִין נִרְאִים בְּגִלּוּי שֶׁהֵם קִלְלוֹת, אֲבָל וְאֵינֹן טְבוּן סְגִיָּא הֵם טוֹבוֹת גְּדוּלוֹת, בְּגִין דְּאֵלִין קִלְלוֹת בְּרַחֲמֵי הוּ לִפִּי שָׁאלוּ הַקִּלְלוֹת הֵיוּ בְּאַהֲבָה, מַה דְּלֹא הָוָה כִּן בְּאֵינֹן קִדְמָאִין מַה שֶׁלֹּא הִיָּה כִן בְּקִלְלוֹת הָרָאוּשׁוֹנוֹת שֶׁבְּתוֹרַת כְּהִנִּים, דְּכִלְהוּ הוּ בְּדִינָא תְקִיף שְׁכוֹלֵם הֵיוּ בְּדִין קֶשֶׁה, אֲבָל בְּאֵלִין אֵית דִּינָא וְרַחֲמֵי בָּאלוּ הַקִּלְלוֹת שֶׁבִּמְשִׁנָּה תוֹרָה יֵשׁ דִּין וְאַהֲבָה, כְּאַפָּא דְרַחֲמִים עַל בְּרִיָּה כְּמוֹ אֲב הָאוֹהֵב אֶת בְּנוֹ, וְרַצוּעָה דְּמִלְקִיּוֹתָא נְקִיט בִּידֶיהָ וּמַחֲזִיק רַצוּעָה בִּידּוֹ לְהַלְקוֹתוֹ, עֲבִיד נְהִימוּ סְגִיָּא

הדרך ליראת הבן מאביו

וּרְאִיתָם אוֹתוֹ וּזְכַרְתָּם, וּכְתִיב (דברים כה יז) זָכוֹר אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה לָךְ עֲמָלֶךָ, מֵאִי טַעֲמָא דָּא, אֲלֵא לְבָרָא דְפָרִיץ גְּדָרָא וּנְשָׁכִיָּה פִלְפָּא, כָּל זִמְנָא דְאַבּוּי פְּעִי לְאוֹכְחָא לְבָרִיָּה, הָוָה אָמַר הָוֵי דְכִיר כִּד נְשִׁיף לָךְ פִּלְפָּא. אוּף הָכָא, וּרְאִיתָם אוֹתוֹ וּזְכַרְתָּם, דָּדָא אִיהוּ אַתְר דְּסֻלְקִין נְשַׁמְתִּין לְמִידָן.

מתוך מדבש

ועושה שאגה גדולה, וְקָלִין רַבְרָבִין וצוּעַק עליו בקולות גדולות, וּמִלְקִיּוֹתָא קָלִילִין בְּרַחֲמֵי אַבְל הַמְכוֹת הֵם קִלּוֹת בְּרַחֲמִים.

מאמר "הדרך ליראת הבן מאביו", יבואר בו העצה לעורר את הבן לזכור את דבר הצלתו מכל רע שהוא ע"י שמראין לו הרצועה להלקותו.

(מקור המאמר חזר פרשת שלח דף קעה ע"ה, ונציאורינו כך יג עמ' רלג - רלה)

כתוב כאן וּרְאִיתָם אוֹתוֹ וּזְכַרְתָּם, וּכְתִיב זָכוֹר אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה לָךְ עֲמָלֶךָ, ושואל מֵאִי טַעֲמָא דָּא מה הטעם הדמיון של ו"זכרתם" דציצית, ל"זכור" דעמלק, ומשיב אֲלֵא לְבָרָא דְפָרִיץ גְּדָרָא וּנְשָׁכִיָּה פִלְפָּא אלא משל לבן שפרץ גדר ונשכו הכלב, כָּל זִמְנָא דְאַבּוּי פְּעִי לְאוֹכְחָא לְבָרִיָּה כל פעם שהאב רוצה להוכיח את בנו, הָוָה אָמַר הָוֵי דְכִיר כִּד נְשִׁיף לָךְ פִּלְפָּא היה אומר לו תזכור כשנשך אותך הכלב, ולכן אמר זכור את אשר עשה לך עמלק. אוּף הָכָא אף כאן מש"כ וּרְאִיתָם אוֹתוֹ וּזְכַרְתָּם ענין הזכירה כאן הוא לומר דָּדָא אִיהוּ אַתְר דְּסֻלְקִין נְשַׁמְתִּין לְמִידָן שזה הוא המקום שעולות בו הנשמות לדונן, ר"ל המלכות שהיא בחי' התכלת בה מעלים את הנשמות לדונן, כמו שנדונו ישראל על ידי עמלק כשרפו ידיהם מן התורה, ועל ידי שהוא רואה את התכלת הוא נזכר להיטיב דרכיו.

בְּגוֹנוֹא דָּא (נמדנר כ"ח) וְהָיָה כָּל הַנְּשׁוּף וְרָאָה אוֹתוֹ וְחִי, אֲמַאי, אֵלֹא כִּד סָלִיק לְעִינוּי, וְחָמִי דִּיּוֹקְנָא דִּהְהוּא דְנָשִׁיף לִיָּה, הָהּ דְחִיל וְצִלִּי קָדָם הוּי"ה, יָדַע דְּאִיהוּ עוֹנָשָׂא דְחִיבִינָא, כָּל זְמָנָא דְבִרְא חָמִי רְצוּעָה דְאַבּוּי, דְחִיל מְאַבּוּי, אֲשֶׁתְּזִיב מְרְצוּעָה אֲשֶׁתְּזִיב מְכָלָא, מֵאן גָּרִים לִיָּה לְאֲשֶׁתְּזָבָא, הֵהוּא דְחָמִי בְּעִינוּי הֵהוּא רְצוּעָה, הֵהוּא רְצוּעָה גָּרִים לִיָּה לְאֲשֶׁתְּזָבָא, וְעַל דָּא וְרָאָה אוֹתוֹ וְחִי, חָמִי רְצוּעָה דְאַלְקִי לִיָּה, וְאִיהוּ עָבִיד לִיָּה לְאֲשֶׁתְּזָבָא.

אוּף הָכָא וְרֵאיתֶם אוֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם, וְעֲשִׂיתֶם וְדַאי, וְאִי לֹאו, הָא רְצוּעָה, דִּהְיֵי יִגְרוּם לְכוּן לְמַהוּי תָּבִין לְפּוֹלְחָנָא דִּילִי

מתוק מדבש

בְּגוֹנוֹא דָּא כַּעֲיֵן זֶה מִשׁ"כ וְהָיָה כָּל הַנְּשׁוּף וְרָאָה אוֹתוֹ וְחִי וּשְׁאֵל אֲמַאי לְמָה עַל יְדֵי שְׂרָאָה אוֹתוֹ וְחִי, וּמִשִּׁיב אֵלֹא כִּד סָלִיק לְעִינוּי אֵלֹא כְּשֶׁאֲדָם הִגְבִּיָּה אֶת עֵינוּי, וְחָמִי דִּיּוֹקְנָא דִּהְהוּא דְנָשִׁיף לִיָּה וּרְאָה אֶת צוּרַת הַנַּחֲשׁ שֶׁנִּשָּׁךְ אוֹתוֹ, הָהּ דְחִיל וְצִלִּי קָדָם ה' הִיָּה מִתִּירָא וְשָׁב בְּתִשְׁבָּה וְהִתְפַּלֵּל לִפְנֵי הַקֹּב"ה, (כִּמְחֻז"ל (נִמְס' רֵאשׁ הַשָּׁנָה דָּף כ"ט ע"א) בּוֹזֵמֵן יִשְׂרָאֵל מִסְתַּכְלִין כִּלְפֵי מַעֲלָה וּמִשְׁעַבְדִּין אֶת לִבָּם לֹאבִיהֶם שֶׁבִּשְׁמַיִם הִיוּ מִתְּרַפְּאִין, וְהָהּ יָדַע דְּאִיהוּ עוֹנָשָׂא דְחִיבִינָא וְהִיָּה יוֹדַע שְׁזֵה הוּא עוֹנָשָׁם שֶׁל הַרְשָׁעִים, כִּי כָּל זְמָנָא דְבִרְא חָמִי רְצוּעָה דְאַבּוּי, דְחִיל מְאַבּוּי כֹּל עֵת שֶׁהִבֵּן רוּאָה אֶת הַרְצוּעָה שֶׁל אֲבִיו, הוּא מִתִּירָא מֵאֲבִיו, אֲשֶׁתְּזִיב מְרְצוּעָה, אֲשֶׁתְּזִיב מְכָלָא וְכִשְׁנִיצֵל מִן הַרְצוּעָה, הוּא נִצּוֹל מִכָּל רַע, הִרִי מֵאֵן גָּרִים לִיָּה לְאֲשֶׁתְּזָבָא מִי גֵרָם לוֹ לְהִנְצֵל, הֵהוּא דְחָמִי בְּעִינוּי הֵהוּא רְצוּעָה זֶה שְׂרָאָה בְּעִינוּי אֶת הַרְצוּעָה, וְעַל יְדֵי זֶה עָשָׂה תִּשְׁבָּה, וְנִיצֵל, הֵהוּא רְצוּעָה גָּרִים לִיָּה לְאֲשֶׁתְּזָבָא נִמְצָא שְׁאוּתָהּ הַרְצוּעָה גֵרָמָה לוֹ לְהִנְצֵל, וְעַל דָּא וְעַל כֵּן נֹאמֵר וְרָאָה אוֹתוֹ וְחִי הֵינֵנוּ חָמִי רְצוּעָה דְאַלְקִי לִיָּה לְפִי שְׂרָאָה אֶת הַרְצוּעָה שֶׁהִלָּקָה אוֹתוֹ, וְאִיהוּ עָבִיד לִיָּה לְאֲשֶׁתְּזָבָא וְהִיא גֵרָמָה לוֹ לְהִנְצֵל מִן הַמִּיתָה.

אוּף הָכָא גַּם כֹּאֵן מִשׁ"כ וְרֵאיתֶם אוֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם וְעֲשִׂיתֶם וְדַאי תִּקְיִמוּ אֶת הַמִּצְוֹת וְדַאי, וְאִי לֹאו הָא רְצוּעָה וְאֵם לֹא תַעֲשׂוּ, הִרִי הַרְצוּעָה

תִּדְרִיר, וּבְדִין וְעֲשִׂיתָם, וְלֹא תִתּוּרוֹ אַחֲרֵי לְבַבְכֶּם, יִמְנַע מִנְכוֹן
בִּישִׁין אוֹרְחִין אַחֲרָנִין, וְדַאי לֹא תִתּוּרוֹ, וְלֹא תַעֲבֹדוּ בִּישִׁין.

קיום התורה פעמיים בכל יום

עוֹד פּוֹתַחַת וְאוֹמֶרֶת, אוֹלִי יִמְצְאוֹן שֵׁם עֲשָׂרִים, שְׁמָא יִגְדְּלוּ
בָּנִים לְתַלְמוּד תּוֹרָה, וַיֵּשׁ לָהֶם שָׂכָר לְעֲשֻׂרַת הַדְּבָרוֹת שְׁתֵּי
פְעָמִים בְּכָל יוֹם, דָּאֵמַר רַבִּי יִצְחָק, כָּל הַמְּגַדֵּל בְּנוֹ לְתַלְמוּד
תּוֹרָה, וּמוֹלִיכוֹ לְבֵית רַבּוֹ בְּפֶקֶד וּבְעֶרֶב, מַעֲלָה עָלָיו הַפְּתוּב
כָּאֵלוֹ קִיָּים (עָלָיו) הַתּוֹרָה שְׁתֵּי פְעָמִים בְּכָל יוֹם, מִה פְּתִיב וַיֵּאמֶר
לֹא אֲשַׁחִית בְּעֶבֶר הָעֲשָׂרִים.

מתוק מדבש

הַזֶּה שֶׁהִיא הַתְּכֵלֶת מוֹכֶנֶת לַהֲעֲנִישׁ, דִּהְיָא יִגְרוּם לְכוֹן לְמַהוּי תַּבִּין לְפּוֹלְחָנָא
דִּילִי תִּדְרִיר כִּי הִיא תַּגְרוּם לָכֶם שֶׁתִּשְׁכּוּבוּ לַעֲבוּדֵי תְּמִיד, וּבְדִין וְעֲשִׂיתָם וְאִז
תְּקִימוּ אֶת כָּל הַמִּצְוֹת, וְכָתוּב אַחֵר כֵּן וְלֹא תִתּוּרוֹ אַחֲרֵי לְבַבְכֶּם כִּי רֵאִיתָ
הַצִּיצִית יִמְנַע מִנְכוֹן בִּישִׁין אוֹרְחִין אַחֲרָנִין תִּמְנַע מִכֶּם דְּרָכִים רַעִים אַחֲרִים,
וְאִז וְדַאי לֹא תִתּוּרוֹ הֵינּוּ וְלֹא תַעֲבֹדוּ בִּישִׁין וְדַאי לֹא תַעֲשׂוּ עוֹד רַעוֹת.

מֵאֵמֶר "קִיּוּם הַתּוֹרָה פְּעָמִיִּים בְּכָל יוֹם", בּוּ יִתְבָּאֵר גּוֹדֵל זְכוֹת הַמְּגַדֵּל
בְּנוֹ לַתּוֹרָה שֶׁשִּׁכְּרוּ כֵּאלֹו קֶבֶל עֲשֻׂרַת הַדְּבָרוֹת שְׁתֵּי פְעָמִים בְּיוֹם וְקִיּוּמָם.

(מִקּוּר הַמֵּאֵמֶר צוֹהֵר פֶּרֶשׁ וִירָא דָּף קד ע"ז - קה ע"א צִמְדֶּרֶשׁ הַנֶּעֱלָם, וְצִיאוּרִיטוֹ כֵּן צ
עמ' תְּקִים - תְּקִיט)

עוֹד פּוֹתַחַת הַנִּשְׁמָה לְלַמֵּד זְכוֹת עַל הַרְשָׁעִים וְאוֹמֶרֶת, אוֹלִי יִמְצְאוֹן שֵׁם
עֲשָׂרִים פִּירוּשׁ שְׁמָא יִגְדְּלוּ בָּנִים לְתַלְמוּד תּוֹרָה, (ה"ג או"ל) וַיֵּשׁ
לָהֶם שָׂכָר כָּאֵלוֹ קֶבֶל לְעֲשֻׂרַת הַדְּבָרוֹת שֶׁהֵם שׁוֹרֵשׁ שֶׁל כָּל הַתּוֹרָה כּוֹלָה
שְׁתֵּי פְעָמִים בְּכָל יוֹם, דָּאֵמַר רַבִּי יִצְחָק, כָּל הַמְּגַדֵּל בְּנוֹ לְתַלְמוּד

כתרים לאב בנן עדן בזכות הבן

כִּמָּה חֲדוּהָ עַל חֲדוּהָ אֶתוֹסֶף בְּהֵהוּא יְנוּקָא גּוֹ בְּנֵי מְתִיבְתִּי, עֲשָׂרִין וּשְׁבַע טַעְמֵי דְאֹרִייתָא אָמַר הֵהוּא יְנוּקָא, וְשִׁבְעִין כְּתָרִין אַעֲטֹרֶה לְאַבּוּהָ בְּהֵהוּא יוֹמָא, זַכָּא חוּלְקִיָּה מֵאֵן דְּזָכִי לְמִילָף לְבָרִיָּה, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, לֹא זָכָה אַבּוּהָ לְמִילָף לִיָּה, אָמַר אַבּוּהָ שָׁבַק.

מתוך מדבש

תורה, ומוליכו לבית רבו בבקר, ובקרב מחזירו, מעלה עליו הפתוב כאלו קיים התורה שתי פעמים בכל יום, בזכות זה מה פתיב ויאמר לא אשחית בעבור העשרים שעי"ז ינצלו.

מאמר "כתרים לאב בנן עדן בזכות הבן", יבואר בו שמלבד צדקתו וגדולתו של רבי יהודה זכה לכ"ז כתרים בנן עדן ביום שגילה בנו הקטן סתרי תורה, וזאת מפני שהשאר ממון מנכסיו שבנו ילמוד תורה.

(מקור המאמר צהר פרשת שלח דף קע"ב, ונציאונו כך יג עמ' קפה)

כִּמָּה חֲדוּהָ עַל חֲדוּהָ אֶתוֹסֶף בְּהֵהוּא יְנוּקָא גּוֹ בְּנֵי מְתִיבְתִּי כִּמָּה שִׂמְחָה עַל שִׂמְחָה נְתוּסָפָה בֵּין בְּנֵי הַיִּשִּׁיבָה [של מעלה] עַל יְדֵי זֶה הַיֶּלֶד [הַיְנוּקָא] בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יְהוּדָה, כִּי מִחֲמַת סוּדוֹת הַתּוֹרָה שֶׁאִמַּר נְתוּסָפָה שִׂמְחָה לְכָל הַצְדִּיקִים בְּנֵי הַיִּשִּׁיבָה, כִּי עַל יְדֵי חִידוּשֵׁי הַתּוֹרָה שֶׁל צְדִיק חֹדֵשׁ הַבָּא בִּינֵיהֶם, מַחֲדִּישִׁם חוֹפְתָם לְכַבּוּדוֹ, עֲשָׂרִין וּשְׁבַע טַעְמֵי דְאֹרִייתָא אָמַר הֵהוּא יְנוּקָא כ"ז טַעְמִים בְּתוֹרָה אָמַר אוֹתוֹ הַיֶּלֶד, וְשִׁבְעִין כְּתָרִין אַעֲטֹרֶה לְאַבּוּהָ בְּהֵהוּא יוֹמָא וּשְׁבַע כְּתָרִים הַעֲטִירוֹ לֵאבִיו בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, זַכָּא חוּלְקִיָּה מֵאֵן דְּזָכִי לְמִילָף לְבָרִיָּה אֲשֶׁרִי חֲלָקוֹ מִי שִׁזְכָּה לְלַמֵּד תּוֹרָה לְבָנוֹ, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן שֶׁאֵל מִן הַשְּׁלִיחַ, לֹא זָכָה אַבּוּהָ לְמִילָף לִיָּה וְהֵלָא אֲבִיו לֹא זָכָה לְלַמֵּד אוֹתוֹ, אָמַר לוֹ הַשְּׁלִיחַ, אַבּוּהָ שָׁבַק אֲבִיו הַשָּׂאִיר מִנְכָּסָיו כְּדֵי שֶׁבָנוּ יוֹכֵל לְלַמֵּד תּוֹרָה.

"זוה"ר חדש על ציון תאיר" לשמך בכל דרכיך...

הזהר הקדוש ע"פ מתוק מדבש

הפירוש הנפלא שהתקבל בכל תפוצות ישראל
הידוע כסגולה ושמירה

בפורמט כיס - כריכה רכה

מהדורת "ובלכתך בדרך" 'שבעים כרכים'
נוח וקל לדרך

1800-350-330

משלוחים חינם עד הבית
להשיג בחנויות המובחרות
www.matokmidvash.com

חדש! חדש! חדש!

ניתן להזמין כל ספרי מתוק מדבש באתר

www.matokmidvash.com

חפשו ב-Google: **מרכז מתוק מדבש**